

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromého práva

Výsluhové nároky příslušníků bezpečnostních sborů

Bakalářská práce

The retirement claims of the security forces members

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Anna DOLEŽALOVÁ

AUTOR PRÁCE

Michal FIEBRICH

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Krnově, dne 7.3.2024

Michal Fiebrich

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o výsluhových nárocích příslušníků bezpečnostních sborů, které jsou upraveny zákonem číslo 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. V teoretické části se práce zabývá vymezením pojmu bezpečnostních sborů a dále charakteristikami služebního poměru, jeho vznikem, zánikem, a dalšími, které mají přímou spojitost s problematikou výsluhových nároků. Součástí práce je vlastní pohled autora na cílenou problematiku, návrhy de lege ferenda i přehled vybrané judikatury. Praktická část je zaměřena na empirické dotazníkové šetření za účelem zjištění vnímání výsluhových nároků z pohledu příslušníků Policie České republiky zařazených na územním odboru v Bruntále.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnostní sbor * služební funkcionář * příslušník bezpečnostního sboru * služební poměr * výsluhové nároky * výsluhový příspěvek * odchodné * úmrtné *

ANNOTATION

This bachelor's thesis discusses the seniority claims of members of the security forces, which are regulated by Act No. 361/2003 Coll. on the Service Relationship of Members of Security Forces, as amended. The theoretical part deals with the definition of security forces and further characteristics of the service relationship, including its establishment, termination, and other aspects directly connected to the issue of seniority claims. The thesis includes the author's own perspective on the targeted issue, de lege ferenda proposals, and an overview of selected case law. The practical part focuses on an empirical questionnaire survey aimed at ascertaining the perception of seniority claims by members of the Police of the Czech Republic assigned to the territorial department in Bruntál.

KEY WORDS

security corp * service functionary * members of security corps * employment * retirement requirements * retirement allowance * severance pay * mortal *

Obsah

Úvod.....	5
1. Bezpečnostní sbory v České republice	7
2. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů	10
2.1. Vznik služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru	11
2.2. Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru	17
2.3. Ustanovení na služební místo a jmenování do služební hodnosti.....	19
2.4. Způsoby skončení služebního poměru	21
3. Výsluhové nároky příslušníků bezpečnostních sborů	26
3.1. Funkce výsluhových nároků.....	27
3.2. Odchodné	29
3.3. Výsluhový příspěvek	31
3.4. Důvody pro propuštění ze služebního poměru, při kterém nevzniká nárok na výplatu výsluhových náležitostí.....	40
3.5. Úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka bezpečnostních sborů	43
3.6. Společná ustanovení o výsluhových nárocích.....	45
4. Praktická část.....	51
4.1. Výzkum formou dotazníku.....	51
4.2. Hypotézy.....	52
4.3. Distribuce dotazníku	53
4.4. Interpretace výsledků	54
Závěr	61
Seznam použité literatury.....	63
Přílohy	66

Úvod

Naše společnost čelí v současnosti neustále se měnícím bezpečnostním hrozbám a výzvám. I přesto, že žijeme v relativně bezpečné zemi s nízkou kriminalitou, je důležité si uvědomit, že se nejedná o nic samozřejmého. Velkou zásluhu na tom mají bezpečnostní sbory České republiky, protože právě policisté, hasiči, celníci, dozorcí a další jsou důležitou součástí zajišťování stability a bezpečnosti České republiky, jejích občanů a vůbec celé společnosti. Příslušníci těchto sborů často vstupují do situací, kde musí v náročných podmínkách riskovat své zdraví nebo životy. Jejich práce je nejen fyzicky a psychicky náročná, ale také po dobu trvání služebního poměru příslušníci musí také strpět významné omezení některých svých základních práv. I když je služba v bezpečnostních sborech považována za celoživotní povolání, stejně každý příslušník dříve nebo později svůj služební poměr z různých důvodů ukončí. Výsluhové nároky představují jednu z nejdůležitějších součástí systému odměňování příslušníků bezpečnostních sborů, kteří splnili stanovené podmínky a zasvětili část života službě občanům. Tyto nároky jednak kompenzují některá omezení, které museli příslušníci během služby snášet a dále mají za cíl zajistit, aby bývalí příslušníci měli po odchodu do výslužby dostatečnou sociální a ekonomickou ochranu a stabilitu. I přes to jsou často ve společnosti diskutovány, nezřídka mylně a zkresleně.

Téma výsluhových nároků příslušníků bezpečnostních sborů jsem si zvolil z několika důvodů. Za prvé, jakožto policista s devítiletou praxí jsem se s problematikou výsluhových nároků opakovaně setkal. Měl jsem možnost sledovat, jak výsluhové nároky ovlivňují životy a kariérní plány mých kolegů. Za druhé, hluboce vnímám důležitost spravedlivého a transparentního systému odměňování a motivace, jehož nedílnou součástí výsluhové nároky bezesporu jsou. V neposlední řadě mě tato problematika zajímá z čistě profesního hlediska a rád bych se o ní dozvěděl co nejvíce.

Cílem této práce je komplexně analyzovat problematiku výsluhových nároků ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. V rámci teoretické části bude provedena analýza platné

právní úpravy, za užití odborné literatury i dalších zdrojů. Praktická část se zaměří na empirický výzkum vnímání výsluhových nároků aktivně sloužícími policisty. Dále se pokusím podat svůj pohled na platnou právní úpravu i formulovat návrhy de lege ferenda. V první kapitole budou obecně popsány bezpečnostní sbory v České republice jako takové a legislativní normy, které jejich činnost upravují. V druhé kapitole se zaměřím na vymezení základních pojmů služebního poměru, jeho charakteristickými rysy, vznikem, druhy, ustanovením na služební místo a také způsoby jeho skončení. V kapitole třetí bude podrobně popsáno hlavní téma této bakalářské práce - výsluhové nároky. Vedle jejich definice budou podrobně rozebrány také podmínky vzniku nároku na výsluhový příspěvek a odchodné, jejich funkce i způsob jejich výpočtu. Práce je členěna pro přehlednost dle systematiky zákona o služebním poměru. Zvláštní důraz bude uveden na způsoby ukončení služebního poměru, při kterých nevzniká nárok na výplatu výsluhových náležitostí. Součástí teoretické části je dále analýza vybrané judikatury, která se k problematice služebního poměru a výsluhových nároků váže a poskytuje pohled na posuzování problematiky v soudní praxi.

V praktické části této práce se v rámci empirického výzkumu zaměřím na šetření dotazníkovou formou mezi aktivně sloužícími příslušníky Policie České republiky, kteří jsou zařazení na Územním odboru v Bruntále. Analýza se bude týkat jejich vnímání výsluhových náležitostí jako motivačního prvku pro jejich službu a pohled na případné změny v této oblasti.

1. Bezpečnostní sbory v České republice

V úvodu práce je důležité seznámení s pojmem bezpečnostních sborů České republiky, jelikož jejich příslušníci mají nárok na přiznání výsluhových nároků, kterými se tato práce zabývá.

Ústavní zákon definuje bezpečnost České republiky jako souhrn opatření směřujících k zajištění nezávislosti, svrchovanosti, celistvosti a demokratického právního státu. Tato je zajišťována ozbrojenými silami, ozbrojenými bezpečnostními sbory, záchrannými sbory a havarijními službami.¹ Mezi bezpečnostní sbory dle platné právní úpravy řadíme Policii České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správu České republiky, Vězeňskou službu České republiky, Generální inspekci bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační službu a Úřad pro zahraniční styky a informace.

Právní postavení a úkoly jednotlivých bezpečnostních sborů jsou upraveny samostatnými právními normami:

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2009).
- Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2016).
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2013).
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 1993).
- Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 7. 1994).
- Zákon č. 153/1994 Sb., o Zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 7. 1994).
- Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2012).

¹ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v posledním znění.

Právní úprava služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů je upravována zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v posledním znění (dále jen „zákon o služebním poměru“), který nabyl účinnosti 1. ledna 2007. Bezpečnostní sbory vzhledem k povaze své činnosti chrání zejména život, zdraví, majetek a oprávněné zájmy fyzických i právnických osob, a to jak na území České republiky, tak i v zahraničí, je-li tak stanoveno zákonem nebo mezinárodní smlouvou.

Každý z uvedených bezpečnostních sborů má v čele osobu odpovědnou za jeho vedení a řízení. V čele Policie České republiky stojí policejní prezident, který je podřízen ministrovi vnitra.² Hasičský záchranný sbor České republiky řídí generální ředitel, který je stejně jako policejní prezident podřízen ministrovi vnitra. Generální ředitel Generálního ředitelství cel je zodpovědný za vedení Celní správy České republiky a podléhá ministrovi financí. Vězeňskou službu České republiky řídí generální ředitel, jenž je podřízen ministrovi spravedlnosti. Bezpečnostní informační službu vede ředitel, který za činnost odpovídá pověřenému členovi vlády. Ředitel Úřadu pro zahraniční styky a informace je zodpovědný ministrovi vnitra. V čele Generální inspekce bezpečnostních sborů stojí ředitel, jenž je přímo odpovědný předsedovi vlády.

Podle zákona o služebním poměru jsou tito funkcionáři stojící v čele bezpečnostních sborů nazýváni legislativní zkratkou ředitel bezpečnostního sboru, a za plnění úkolů bezpečnostního sboru jsou odpovědni výše uvedeným osobám, reprezentující moc výkonnou, kteří rozhodují, a jednají ve věcech jejich služebního poměru jménem České republiky jako nadřízené subjekty.³

Ředitel bezpečnostního sboru je zodpovědný za chod bezpečnostního sboru, konstitutivně jedná a rozhoduje jménem státu ve věcech služebního poměru příslušníků, kterým je služebně nadřízený, pokud není zákonem o služebním poměru uvedeno jinak. Jako příslušník bezpečnostního sboru je označována fyzická osoba, která je ve služebním poměru k České republice a

² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v posledním znění, § 5 odst. 3.

³ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG), s.1 ISBN 978-80-7263-541-2.

v bezpečnostním sboru vykonává službu. Ředitel bezpečnostního sboru dále může, a je tak v praxi uplatňováno, svým rozhodnutím ve stanoveném rozsahu delegovat své pravomoci jednání a rozhodování ve věcech služebního poměru na vedoucího organizační části bezpečnostního sboru.⁴ Tyto osoby jsou poté označeny jako služební funkcionáři. Ve věcech služebního poměru příslušníků, kteří jsou zařazení ve škole nebo školském zařízení, pokud tyto nejsou součástí organizační struktury bezpečnostního sboru, jedná ministr. Ministr může služebním předpisem svoji pravomoc delegovat, a to na ředitele školy nebo školského zařízení.

⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 1 odst. 2.

2. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů

Tato kapitola se podrobně zabývá služebním poměrem příslušníků bezpečnostních sborů, jelikož jeho pochopení je nezbytné pro ucelené vnímání problematiky výsluhových nároků. Na základě zákona o služebním poměru č. 361/2003 Sb., zde definuji služební poměr a zdůrazním jeho specifika oproti běžnému pracovnímu poměru. Dále se zaměřím na podrobnější popis požadavků na uchazeče o přijetí do služebního poměru. Rozeberu způsoby vzniku a zániku služebního poměru s důrazem na instituty relevantní pro výsluhové nároky. Vysvětlím zde klíčové pojmy úzce spjaté s výsluhovými nároky, a propojím je s relevantními ustanoveními zákona. Cílem kapitoly je poskytnout čtenáři komplexní znalostní základ o služebním poměru a jeho vazbě na výsluhové nároky.

Služební poměr je definován jako smluvní vztah mezi Českou republikou a fyzickou osobou - příslušníkem konkrétního bezpečnostního sboru, a to bez ohledu na to, do kterého z těchto bezpečnostních sborů je příslušník zařazen. Práva a povinnosti státu vůči příslušníkovi jsou vykonávány konkrétním bezpečnostním sborem, což v praxi znamená, že příslušník je ve služebním poměru k České republice. Typickým znakem služebního poměru jsou kogentně upravená práva a povinnosti, a dále charakteristické vztahy nadřízenosti a podřízenosti. S tímto se úzce pojí i kázeňská odpovědnost příslušníků bezpečnostních sborů. Služební funkcionář jedná vůči příslušníkovi jako nadřízený zejména, a to tak, že rozhoduje o jeho právech a povinnostech ve služebním poměru.⁵ Služební poměr je považován za celoživotní povolání, které s sebou přináší jak jistá omezení základních práv, tak i benefity ve formě stability, garance platového růstu nebo právě možnost vzniku nároku na výplatu výsluhových náležitostí, o kterých tato práce pojednává.

Z legislativního hlediska je služební poměr příslušníka komplexně vymezen samostatnou právní úpravou s rysy veřejnoprávní povahy, a to zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Je výrazně odlišný od běžných zaměstnaneckých vztahů

⁵TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG), s.207. ISBN 978-80-7263-541-2.

stavěných na soukromoprávních základech ve smyslu zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění.

Poslední velká novelizace zákona o služebním poměru byla provedena zákonem č. 163/2019 Sb., zákonem, kterým se mění zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v platném znění. Touto novelou došlo s účinností od 1.7. 2019 například ke změnám v oblasti jiné výdělečné činnosti příslušníka a způsobu jejímu schvalování ze strany služebního funkcionáře, zavedení stabilizačního příplatku nebo k změnám v oblasti stupnice platových tarifů.

V současné době je na úrovni komise vedené pracovníky odboru bezpečnostní politiky ministerstva vnitra připravována novela zákona o služebním poměru. Úmysl provést tuto novelu vyjádřila vláda Petra Fialy ve svém programovém prohlášení ze dne 6.1. 2022. Podle posledních informací se účinnost zákona plánuje na 1.1. 2025. Výsluhových náležitostí, o kterých tato práce pojednává se podle vyjádření ministra vnitra nemá dotknout v negativním smyslu, stejně tak má dojít k zachování stávajících hodnostních označení. Informace o průběhu zpracování novely zákona jsou příslušníky bezpečnostních sborů a odborovými organizacemi podrobně sledovány.

Mezi uvažované změny v oblasti služebního poměru lze například zmínit posunutí věkové hranice, při které musí být příslušník propuštěn na 70 let, zavedení ověřování spolehlivosti v přijímacím řízení, opravy zřejmých překlepů, vyplnění mezer v zákoně a reakce na vývoj legislativy.⁶

2.1. Vznik služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru

Jak jsem již uvedl, služební poměr příslušníka není totožný s pracovním poměrem zaměstnance, který vzniká na základě oboustranné dohody mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem prostřednictvím podpisu pracovní smlouvy s dohodnutými podmínkami odměny za konkrétně definovanou pracovní činnost. V případě služebního poměru v bezpečnostních sborech však tento právní vztah

⁶TOMEK, Petr. *Informace o jednání komise pro přípravu novely zákona o služebním poměru. Nezávislý odborový svaz*. Online. 2022, 2022. Dostupné z: <https://www.nospccr.cz/informace-o-jednani-komise-pro-pripravu-novely-zakona-o-sluzebnim-pomeru/>. [cit. 2024-02-26].

vzniká jednostranným písemným rozhodnutím služebního funkcionáře o přijetí jednotlivce do služebního poměru.

Vydání rozhodnutí o přijetí do služebního poměru předchází splnění řady přísných podmínek kladenými na uchazeče, které jsou v zákoně o služebním poměru taxativně vymezeny v hlavě I – Vznik služebního poměru, přičemž předpoklady k přijetí do služebního poměru jsou uvedeny v § 13 který stanoví, že do služebního poměru může být přijat pouze občan České republiky ve smyslu z.č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. V případě, že má uchazeč o přijetí do služebního poměru vedle občanství českého ještě jiné, není toto překážkou. Dle současné právní úpravy nemůže být do služebního poměru přijat cizí státní příslušník. Zvažovaným návrhem na legislativní změnu v budoucnu by mohlo být umožnění přijímání do služebního poměru i občanů členských států Evropské unie. To by mohlo částečně zlepšit personální stav a podpořit nábor do bezpečnostních sborů. Samozřejmě by to muselo být za přesného vymezení služebních pozic, kde by občan členského státu Evropské unie mohl působit, a za řádného a komplexního prověření uchazeče k vyloučení bezpečnostního rizika.

Další podmínkou přijetí do služebního poměru je podání písemné žádosti o přijetí do služebního poměru. Tím je zaručena ústavní zásada dobrovolnosti. Přijetí do služebního poměru není možné proti vůli jednotlivce. Každý, kdo si přeje stát se příslušníkem bezpečnostního sboru, musí podat písemnou žádost o přijetí do služebního poměru a projevit tak projevit svoji svobodnou vůli stát se příslušníkem bezpečnostního sboru. Tímto způsobem je zaručeno, že vznik služebního poměru bude založen na dobrovolném rozhodnutí jednotlivce, v souladu s principem, který je zakotven v článku 26 Listiny základních práv a svobod.⁷

Žádost o přijetí je adresována konkrétnímu bezpečnostnímu sboru nebo služebnímu funkcionáři. Přílohou žádosti může být i strukturovaný životopis nebo doklad o nejvyšším dosaženém vzdělání. Formální náležitosti písemné žádosti nejsou zákonem stanoveny. Doručení písemné žádosti o přijetí je formálně

⁷TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 79. ISBN 978-80-7554-234-2.

zahájeno přijímací řízení, pouze však v případě, že v bezpečnostním sboru je volné služební místo.

Věková hranice pro přijetí do služebního poměru se stanovuje na 18 let. Horní hranice věku pro přijetí zákonem stanovena není. Krajně je s ohledem na zákaz věkové diskriminace možný nástup příslušníka i ve věku 65 let, i když jeho služební poměr bude trvat maximálně do konce roku, v němž dosáhne věku 65 let.

Myslím si, že věková hranice 18 let pro přijetí do služebního poměru je příliš nízká. V případné novelizaci zákona o služebním poměru by měl zákonodárce uvažovat o změně stanovení hranice věku pro přijetí na 21 let. Je to jednak pro dostatečnou mravní a psychickou vyspělost jedince a získání určitých životních zkušeností, které jsou pak využívány při řešení náročných situací a problémů, se kterými se ve službě můžeme setkat. Jako policista s několika lety praxe ve venkovním výkonu, hlídkové a územní službě na obvodním oddělení také nemohu opominout fakt, že teprve od věku 21 let může policista řídit vozidlo s právem přednostní jízdy.⁸ Na druhé straně však může být problémem do budoucna nábor příslušníků ve středním věku, kteří přesahují průměrný věk příslušníků, a to z hlediska regulace věkové struktury sboru.

Uchazeč o přijetí do služebního poměru musí splňovat podmínku bezúhonnosti. Tato je vymezena negativně, za bezúhonného se podle § 14 zákona o služebním poměru nepovažuje občan, který byl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin a dosud neuplynula stanovená doba, nebo pravomocně odsouzen za trestný čin spáchaný z nedbalosti, pokud jeho jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka. Byl-li občan pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu s horní hranicí trestu odnětí svobody nad pět let nebo k výjimečnému trestu, je možnost jeho přijetí do služebního poměru trvale vyloučena.

V případě, že dosud neuplynula stanovená doba, a v řízení o úmyslném trestném činu bylo vůči občanovi užito některých z forem odklonů v trestním řízení,

⁸Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), v posledním znění, § 41 odst. 4.

například podmíněné zastavení trestního stíhání nebo zastavení stíhání na základě pravomocného rozhodnutí o schválení narovnání, nepovažuje se tento za bezúhonného v případě, že jednání, kterým trestný čin spáchal je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.

Stanovení bezúhonnosti se netýká jen jednání posouzených jako trestný čin. Je-li jednáním, které je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka spáchán přestupek nebo jiný správní delikt, musí také uplynout stanovená doba, po které může být občan do služebního poměru přijat. Za bezúhonného konečně nemůže být pokládán občan, který vykazuje znaky závislosti na alkoholu či jiných psychotropních látkách nebo činnostech.

*Při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží k zahlazení odsouzení ani k udělení amnestie prezidentem republiky.*⁹ Bezúhonnost je ověřována prostřednictvím informací z opisu rejstříku trestů, evidence přestupků a dále prověřením pověsti uchazeče v místě bydliště ze strany místně příslušného výkonného organizačního článku Policie České republiky.

Vzhledem k fyzické a psychické náročnosti služby musí uchazeč splňovat i další podmínky pro přijetí do služebního poměru, a to v oblasti zdravotní, fyzické a osobnostní způsobilosti. Všechna tyto ověření jsou konána na náklady příslušného bezpečnostního sboru.

Zdravotní způsobilost uchazeče posuzuje poskytovatel pracovně lékařských služeb na základě výpisu ze zdravotnické dokumentace vedené registrujícím poskytovatelem zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství, výsledku lékařské prohlídky a dalších potřebných vyšetření. V případě, že uchazeč nesouhlasí s výsledkem, může proti lékařskému posudku o zdravotní způsobilosti podat návrh na přezkoumání. Návrh je adresován poskytovateli pracovně lékařských služeb, který posudek vydal.¹⁰ Podrobnosti o zdravotní způsobilosti jsou stanoveny vyhláškou č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech. Platnost posudku je časově omezená.

⁹Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 14 odst. 3.

¹⁰Tamtéž § 15 odst. 1.

Osobnostní způsobilost uchazeče zjišťuje psycholog bezpečnostního sboru na základě písemné žádosti služebního funkcionáře. Osobní charakteristiky, které jsou předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, vymezuje vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti. Podmínky způsobilosti splňuje uchazeč, který je:

- *intelektově v pásmu průměru nebo vyšším,*
- *emočně stabilní,*
- *psychosociálně vyzrálým,*
- *odolný vůči psychické zátěži,*
- *s žádoucí motivací, postoji a hodnotami,*
- *bez nedostačivosti v oblasti volných procesů,*
- *bez nedostačivosti v oblasti poznávacích procesů,*
- *bez nedostačivosti v oblasti autoregulace,*
- *bez znaků nežádoucí agresivity,*
- *bez psychopatologické symptomatiky.¹¹*

Proti závěrům psychologa může uchazeč podat návrh na přezkoumání směřovaný vedoucímu psychologického pracoviště bezpečnostního sboru.¹²

Fyzická způsobilost uchazeče se ověřuje splněním fyzických testů stanovených ředitelem příslušného bezpečnostního sboru pro služební místo, na které má být uchazeč ustanoven. Posuzuje se úroveň rozvoje pohybových schopností a dovedností uchazeče, která je nezbytná pro výkon služby.

Uchazeč musí doložit čestným prohlášením, že není členem politické strany, hnutí nebo odborové organizace. Pokud jde o případ služebního poměru v zpravodajské službě, musí také potvrdit, že není členem žádné odborové organizace. Kromě toho musí prokázat, že není zaměstnán v jiné výdělečné činnosti s výjimkou těch, které jsou povoleny, a že není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost.

¹¹Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby, v bezpečnostním sboru v posledním znění, § 1.

¹²TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 84. ISBN 978-80-7554-234-2.

Mezi další podmínky patří plná svéprávnost uchazeče. V případě, že má být ustanoven na místo, kde je to vyžadováno, také platné oprávnění seznamovat se s utajovanými skutečnostmi podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných skutečností.

Zákon o služebním poměru v ustanovení § 16 odst. 4 odmítá jakoukoliv diskriminaci v souvislosti se vznikem služebního poměru. Nelze například odepřít přijetí občana z důvodu věku, rasy, barvy pleti nebo pohlaví a jiných. Výjimkou mohou být příklady uvedené v zákoně o služebním poměru nebo jiném právním předpisu.¹³

Podle Petra Tomka a Zdeňka Fialy však princip rovného zacházení nemůže platit vždy a ve všech případech. Výjimky mohou být pouze zvláštní povahou služby a za diskriminaci nemohou být považovány ta omezení, které jsou nezbytně vyžadovány pro výkon konkrétní služby, jestliže by jejich nesplnění mohlo způsobit bezpečnostní či zdravotní riziko.¹⁴ V praxi se jedná například o různé specializované pozice vyžadující mimořádnou fyzickou způsobilost vzhledem k zvláštní povaze služby, jakou jsou zásahové či speciální pořádkové jednotky a podobně.

Podmínky pro přijetí do služebního poměru jsou nastaveny poměrně přísně. Vyjadřují snahu státu o kvalitní personální obsazení bezpečnostních sborů. Předpokládá se, že díky tomu dojde k vyloučení uchazečů, kteří nesplňují morální, fyzický, osobnostní, zdravotní a kvalifikační profil. Aby mohl být uchazeč do služebního poměru přijat, musí být splněny všechny stanovené podmínky, a to i v případě opakovaného přijetí. Důvody nepřijetí se uchazečům nesdělují.

Myslím si, že průběh přijímacího řízení je nastaven dobře. Kandidáti procházejí komplexním procesem ověřování, který zahrnuje posouzení fyzické a psychické způsobilosti, znalostí a dovedností, morální bezúhonnosti a dalších relevantních aspektů.

¹³Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 16 odst. 5.

¹⁴TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 88. ISBN 978-80-7554-234-2.

Nicméně domnívám se, že existuje prostor pro dílčí úpravy a zpřísnění některých kritérií u příslušných bezpečnostních sborů. Zejména se jedná o oblast fyzické zdatnosti, kde bych navrhoval například znovuzařazení plaveckého testu do procesu ověřování fyzické způsobilosti u policie ČR. Plavání je základní dovedností pro policisty, a to jak z hlediska záchrany života, tak i pro zvládnutí náročných situací v terénu. Zjištění, že uchazeč neumí plavat až během základní odborné přípravy, může vést k jeho neúspěšnému absolvování kurzu a ztrátě investovaných financí a času.

Dále je ke zvážení zpřísnění standardů pro posuzování fyzické zdatnosti. Vzhledem k náročnosti policejní práce je důležité, aby uchazeči disponovali nadprůměrnou fyzickou kondicí. Zpřísnění standardů by mohlo zahrnovat například zvýšení požadovaných hodnot u běhu, kliku a dalších disciplín, které jsou v současné době nastaveny poměrně mírně.

2.2. Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru

Služební poměr fakticky vzniká jednostranným úkonem služebního funkcionáře s personální pravomocí, které se nazývá vydání rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. Toto rozhodnutí se nově nastoupivšímu příslušníkovi doručuje do vlastních rukou a jeho převzetí je stvrzeno podpisem. Rozhodnutí musí obsahovat povinné obsahové náležitosti, které jsou uvedeny v § 17 zákona o služebním poměru. Nezbytnou a důležitou náležitostí rozhodnutí je uvedení dne vzniku služebního poměru, protože právě od tohoto data služební poměr příslušníka trvá, a je mu započítávána doba praxe, což je dále zohledňováno například při výpočtu výsluhových náležitostí. V současné době se z ekonomických a personálních důvodů nepřistupuje ke vzniku služebního poměru k prvnímu dni v kalendářním měsíci. Další nezbytnou informací je uvedení dne nástupu k výkonu služby, přičemž tento den nemusí být nutně shodný se dnem vzniku služebního poměru.

V praxi se často stává, že den vzniku připadá na den pracovního klidu, pak je den nástupu první pracovní den. V rozhodnutí je dále popsán druh služebního poměru. V případě, že se jedná o služební poměr na dobu určitou, také informace o době trvání služebního poměru a zkušební době. Z ekonomických náležitostí je

v rozhodnutí uvedena informace o složkách služebního příjmu. Z organizačních náležitostí obsahuje místo služebního působiště, ustanovení na služební místo a jmenování do služební hodnosti.

Vznik služebního poměru ředitelů bezpečnostních sborů zpravodajské služby nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů je vázán na den jeho jmenování do funkce podle zvláštního právního předpisu.

V ostatních případech je vznik služebního poměru stanoven dnem, který je uveden v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. Podmínkou vzniku služebního poměru je složení služebního slibu, který příslušník skládá v den nástupu k výkonu služby. Služební slib zní:

"Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život." ¹⁵

Služební slib se pokládá za složený, pokud jeho text příslušník podepíše. Pokud se příslušník ke složení slibu nedostaví nebo jej odmítne složit anebo jej složí s výhradami, služební poměr mu nevznikne. Složením služebního slibu se příslušník zavazuje k důslednému dodržování služebních předpisů a ke svému osobním příkladnému vystupování ve společnosti. Podle některých názorů má složení služebního slibu spíše charakter ceremonie při nástupu do služebního poměru, nicméně jeho porušení může mít pro příslušníka vážné důsledky vedoucí až k ukončení jeho služebního poměru.

Zákon o služebním poměru pamatuje i na případ, že příslušník nenastoupí k výkonu služby v den určený v rozhodnutí o přijetí do služebním poměru, aniž by mu v tom bránila závažná překážka, nebo neuvědomí-li služebního funkcionáře o

¹⁵Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 17 odst. 3.

vzniku této překážky do týdne. V tomto případě je rozhodnutí o přijetí do služebního poměru ze strany služebního funkcionáře zrušeno.¹⁶

2.2.1. Služební poměr na dobu určitou a neurčitou

Nově nastupující příslušníci jsou zpravidla přijímáni na dobu určitou v délce 3 let. Do služebního poměru na dobu neurčitou je příslušník zařazen, pokud již byl ve služebním poměru na dobu neurčitou nebo ve služebním poměru vojáka z povolání po dobu alespoň 3 let, a od jeho skončení uplynulo méně než 5 let. Příslušník zařazený do služebního poměru na dobu určitou má možnost vykonat nejpozději měsíc před vypršením této doby služební zkoušku, přičemž na základě jejího výsledku bude rozhodnuto o případné změně doby trvání služebního poměru na dobu neurčitou, při tomto je však nutno dosáhnout dle služebního hodnocení alespoň dobrých výsledků ve výkonu služby.¹⁷

2.3. Ustanovení na služební místo a jmenování do služební hodnosti

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, je při vzniku služebního poměru příslušník služebním funkcionářem ustanoven na konkrétní služební místo v bezpečnostním sboru a jmenován do služební hodnosti. Pojem služební místo vyjadřuje organizačně-právní postavení příslušníka v bezpečnostním sboru. Charakterizuje ho:

- systemizovaná služební hodnost,
- stupeň vzdělání,
- obor nebo zaměření vzdělání,
- další odborné požadavky,
- základní tarif,
- náplň služební činnosti,
- rozsah oprávnění a povinností příslušníka.¹⁸

¹⁶Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 17 odst. 2.

¹⁷Tamtéž § 11,12.

¹⁸CHROBÁK, Jiří, Aleš BLAHUT, Jan KULHÁNEK a Stanislav VODIČKA.

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 44,45. ISBN 978-80-7598-539-2.

Kromě první tarifní třídy je v ostatních případech požadováno nejméně střední vzdělání s maturitní zkouškou. V poslední době dochází ke změně systemizací služebních míst, kdy jsou početně posilovány první tarifní třídy. Důvodem je personální podstav v bezpečnostních sborech.

Z hlediska výsluhových nároků jsou tarifní třídy důležité, protože se dle nich odvíjí větší část služebního příjmu, který se používá při výpočtu výše výsluhových nároků.

Služební hodnost	Minimální stupeň vzdělání	Doba trvání služebního poměru	Tarifní třída
referent	střední odborné	-	1.
vrchní referent	úplné střední, úplné střední odborné	-	2.
asistent	úplné střední, úplné střední odborné	-	3.
vrchní asistent	úplné střední, úplné střední odborné	2 roky	4.
inspektor	úplné střední, úplné střední odborné	3 roky	5.
vrchní inspektor	úplné střední, úplné střední odborné, vyšší odborné	5 let	6.
komisař	vysokoškolské v bakalářském studijním programu	6 let	7.
vrchní komisař	vysokoškolské v bakalářském studijním programu	7 let	8.
rada	vysokoškolské v magisterském studijním programu	9 let	9.
vrchní rada	vysokoškolské v magisterském studijním programu	10 let	10.
vrchní státní rada	vysokoškolské v magisterském studijním programu	12 let	11.

Tabulka 1 Služební hodnost, minimální stupeň vzdělání, minimální doba trvání služebního poměru a tarifní třída, vlastní tvorba¹⁹

Při svém prvním vstupu do služebního poměru je příslušník služebním funkcionářem ustanoven na služební místo s nejnižší hodností, a to buď referenta/vrchního referenta s hodnostním označením rotný/strážmistr. Jedná se o základní krok kariérního postupu v rámci bezpečnostních sborů. Nejvyšší tarifní třída, jedenáctá, náleží řediteli bezpečnostního sboru a jeho náměstkům.

Příslušník, který již dříve byl ve služebním poměru, může být ustanoven na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost, kterou dosáhl ve svém předchozím poměru. To však za předpokladu, že tento předchozí služební poměr byl na dobu neurčitou a současně od jeho skončení neuplynulo pět let.

¹⁹Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 7 odst. 1.

Rovněž je možno ustanovit příslušníka na služební místo, pro které je stanovena vyšší služební hodnost než referent nebo vrchní referent. To se týká příslušníků přijatých do služebního poměru na základě výběrového řízení podle § 22 odst. 5 zákona o služebním poměru. Tento postup se slangově nazývá bočním vstupem. Z praxe vím, že tento postup je uplatňován především v případech uchazečů s vysokoškolským vzděláním, kteří jsou ustanovováni na specializované pozice v příslušných bezpečnostních sborech, která se dlouhodobě nedaří obsadit. Tato možnost se jeví jako přínosnou a efektivní, ovšem podle mého názoru pouze za předpokladu, že se v bezpečnostním sboru nenachází již podobně kvalifikovaný specialista, který by na toto služební místo mohl být ustanoven. Činnost považovaná za výkon služby je dle jednotlivých tarifních tříd definována pro bezpečnostní sbory nařízením vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech.

2.4. Způsoby skončení služebního poměru

Dalším důležitým aspektem služebního poměru, úzce spjatým s problematikou výsluhových nároků, je způsob jeho ukončení. Právě skončení služebního poměru ze zákonem taxativně vymezených důvodů zakládá vznik nebo zánik nároku na výsluhové náležitosti. Při skončení služebního poměru fakticky dochází k zániku všech práv a povinností, které byly spojeny s účastí příslušníka ve výkonu služby. Naopak některé povinnosti, například povinnost mlčenlivosti přetrvávají i po skončení služebního poměru.²⁰ Způsoby skončení služebního poměru jsou upraveny v § 41 zákona o služebním poměru. Služební poměr příslušníka může skončit jedním z následujících způsobů:

- zrušením ve zkušební době,
- uplynutím doby určité,
- propuštěním,
- úmrtím nebo prohlášením za mrtvého,

²⁰TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 184. ISBN 978-80-7554-234-2.

- dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let.²¹

Skončení služebního poměru úmrtím nebo prohlášením za mrtvého a posledním dnem roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let, jsou založeny na objektivních právních skutečnostech, které jsou nezávislé na vůli účastníků služebního poměru.

Propuštění a zrušení ve zkušební době představují způsoby skončení služebního poměru, které jsou založeny na rozhodnutí služebního funkcionáře, to znamená na základě subjektivní právní skutečnosti spočívající v projevu vůle jednoho z účastníků služebního poměru.²² Služební poměr příslušníka, který je ve zkušební době, může být ukončen na žádost příslušníka nebo rozhodnutím služebního funkcionáře, aniž by bylo vyžadováno uvedení konkrétního důvodu pro jeho ukončení. Služební poměr končí uplynutím pěti kalendářních dnů, nejpozději však uplynutím zkušební doby.

Posledním druhem skončení služebního poměru je také jeho vypršením po uplynutí doby určité. To může nastat v případě, kdy příslušník neúspěšně dokončí služební zkoušku, nebo pokud jeho výkon služby nedosahuje alespoň hodnocení "dobrý" podle závěrů služebního hodnocení.

2.4.1. Propuštění ze služebního poměru

Skončení služebního poměru propuštěním se uplatňuje v zákonem přesně vymezených případech, přičemž služební funkcionář je povinen příslušníka, jestliže jsou splněny definované podmínky. Podnět k propuštění může být učiněn jak z podání příslušníka v případě propuštění na vlastní žádost, tak i ze strany služebního funkcionáře v dalších, zákonem stanovených případech. Stejně jako v jiných oblastech služebního poměru i v případě propuštění služební poměr fakticky končí na základě jednostranného rozhodnutí služebního funkcionáře. Rozhodnutí o propuštění je řízením ve věcech služebního poměru ve smyslu

²¹Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 41.

²²TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG), s. 191. ISBN 978-80-7263-541-2.

zákona o služebním poměru, což na služebního funkcionáře klade mimořádné nároky na odůvodnění a opatření podkladů pro rozhodnutí. Služební funkcionář při svém rozhodování musí důsledně dodržovat zásadu zákonnosti. Formálně se toto rozhodnutí, stejně jako ostatní ve služebním poměru vydané služebním funkcionářem, skládá z výroku, odůvodnění a poučení o opravných prostředcích. Mezi řádné opravné prostředky se řadí odvolání a rozklad. Mezi mimořádné opravné prostředky patří obnova řízení a přezkumné řízení. Příslušníkovi, kterého se řízení ve věcech služebního poměru týká, musí také být dostatečně umožněno uplatnit svá procesní práva.

Zákon o služebním poměru v § 42 odst. 1 obligatorně stanovuje důvody, při kterých musí být příslušník ze služebního poměru propuštěn. Z hlediska sankčních důvodů, které se k problematice výsluhových nároků úzce vážou, se jedná o případy, kdy příslušník:

- spáchal úmyslný trestný čin, za který byl pravomocně odsouzen,
- spáchal nedbalostní trestný čin, za který byl pravomocně odsouzen a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka spáchal úmyslný trestný čin a v řízení o něm bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání, pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o odložení návrhu na potrestání,
- porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru,
- byl potrestán kázeňským trestem odnětí služební hodnosti, nebo
- porušil omezení stanovená v § 47.²³

V těchto případech skončí služební poměr příslušníka dnem, kdy je mu doručeno rozhodnutí o propuštění.

²³Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 42,

Mezi další důvody, při kterých musí být příslušník povinně propuštěn, zákon stanovuje případy, kdy příslušník:

- pozbyl státní občanství České republiky,
- podle lékařského posudku poskytovatele pracovnělékařských služeb dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím,
- pozbyl osvědčení o tělesné zdatnosti nebo o odborné způsobilosti stanovené zvláštním právním předpisem,
- podle posudku psychologa bezpečnostního sboru pozbyl osobnostní způsobilost k výkonu služby,
- byl omezen na svéprávnosti,
- uplynula doba uvedená v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul, nebo
- požádal o propuštění.²⁴

Poslední důvod propuštění ze služebního poměru, tedy, že příslušník o propuštění požádal, je nejčastější důvod propuštění. Ačkoliv zde konec služebního poměru iniciuje příslušník ze své vůle podáním žádosti o propuštění ze služebního poměru, tak k samotnému skončení služebního poměru dojde teprve na základě rozhodnutí služebního funkcionáře s personální pravomocí, a po uplynutí dvouměsíční výpovědní doby, pokud služební funkcionář na žádost příslušníka neurčí dobu kratší. Vzít zpět svou žádost o propuštění může příslušník pouze do doby, než je služebním funkcionářem vydáno rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.²⁵

Dvouměsíční výpovědní doba, pokud na žádost příslušníka není služebním funkcionářem rozhodnuto o době kratší, je také stanovena u obligatorního propuštění z důvodu uplynutí doby pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené, v případě příslušníka zpravodajské služby, jemuž zanikla platnost osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými informacemi a nelze jej ustanovit na jiné služební místo, a to ani po jednom roce zařazení v záloze pro

²⁴Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 42 odst. 1.

²⁵Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29.9.2016, sp. zn. 3As295/2016-29.

přechodně nezařazené a příslušníka ve služebním poměru na dobu určitou jestliže:

a) služební místo, na něž byl ustanoven, bylo zrušeno v důsledku organizačních změn a příslušníka nelze ustanovit na jiné služební místo,

b) mu zanikla platnost osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými informacemi a nelze jej ustanovit na jiné služební místo, nebo

c) dosáhl neuspokojivých výsledků ve výkonu služby podle závěru služebního hodnocení.²⁶

V ostatních případech služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.

Povinnost služebního funkcionáře zahájit řízení o propuštění ze služebního poměru není vázána na žádnou lhůtu, obecně by však takto měl postupovat bez zbytečného odkladu již od okamžiku, kdy se o důvodu k propuštění dozví. Rozhodnutí o propuštění se příslušníkovi doručuje do vlastních rukou bez zbytečného odkladu, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy důvod k propuštění vznikl.

²⁶Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 42 odst. 3.

3. Výsluhové nároky příslušníků bezpečnostních sborů

V této kapitole se podrobně zaměřím na hlavní téma této bakalářské práce, a to výsluhové nároky příslušníků bezpečnostních sborů. Zákon o služebním poměru je definuje v části jedenácté, v ustanoveních §§ 155 až 168. Tento pojem zahrnuje peněžité plnění ve formě třech různých nároků, které vyplývají ze zákona o služebním poměru. Výsluhové nároky jsou spojeny s ukončením služebního poměru a konkrétně se jedná o odchodné, výsluhový příspěvek, úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka. Tyto nároky lze rozdělit do dvou kategorií podle doby trvání předchozí služby.

V první kategorii se nacházejí úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka, i když jsou v legislativě označovány jako výsluhové nároky, nezávisí na délce služby v bezpečnostním sboru a jejich označení je proto zčásti zavádějící. V těchto případech dochází k jednorázovému plnění v případě skončení služebního poměru v důsledku úmrtí příslušníka. Mimo peněžité nároky, kterými se tato práce především zabývá, při ukončení služebního poměru vzniká nárok i nepeněžité povahy, mezi které můžeme zařadit služební posudek ve smyslu § 43 zákona o služebním poměru, které jsou služebním funkcionářem vystaveny na základě žádosti bývalého příslušníka.

Druhá kategorie výsluhových nároků závisí na délce služby a je vyměřována podle procentuální výše hrubého měsíčního služebního příjmu bývalého příslušníka. Do této kategorie spadá odchodné, které je koncipováno jako jednorázově poskytovaný peněžítý příspěvek, a dále výsluhový příspěvek, který je vyplácen opakovaně v měsíčních intervalech. Tyto výsluhové nároky mají různé funkce a zaměření. Především by měly sloužit k usnadnění a stabilizaci životní situace příslušníka po ukončení služebního poměru nebo ho motivovat k setrvání ve služebním poměru za účelem získání vyšších výsluhových nároků. V neposlední řadě představují důležitý benefit služebního poměru.

Podle mého názoru jsou výsluhové nároky klíčovým benefitem, který přináší služební poměr z hlediska atraktivity na trhu práce a konkurenceschopnosti. V rámci českého pracovního trhu představují jedinečnou výhodu, která nemá obdobu ve soukromém sektoru. Proto mohou u

neinformované veřejnosti vyvolávat negativní emoce a závist. Nicméně, pravý smysl výsluhových nároků si málokdo z civilní sféry dokáže plně uvědomit, dokud sám neprožije několik let služby v bezpečnostním sboru.

Výsluhové nároky představují odměnu a kompenzaci za roky nasazení, kdy příslušník, v souladu se služebním slibem, plní náročné a často nebezpečné úkoly, často bez ohledu na pracovní dobu a s nasazením života a zdraví. Laická veřejnost často nebere v úvahu skutečnost, že příslušníci jsou citelně omezeni ve svých právech, mají omezené možnosti podnikání či přivýdělku, mohou být kdykoliv služebně přeloženi a platové podmínky, zejména u těch, kteří slouží kratší dobu, jsou ve srovnání se soukromým sektorem podhodnocené. Navíc, další benefity jsou postupně rušeny, jako například pozastavení vyplácení stravného od 1. 1. 2024, i když se jednalo o symbolickou částku 41 Kč za standardní osmihodinovou směnu.

3.1. Funkce výsluhových nároků

Z hlediska plnění specifických charakterů jednotlivých peněžitých nároků souvisejících se skončením služebního poměru jsou podle odborné literatury rozlišovány následující funkce.

3.1.1. Regulační funkce

Regulační funkce výsluhových nároků má za cíl regulovat věkovou strukturu personálního obsazení bezpečnostního sboru. Vzhledem k náročnosti služebního poměru se mohou příslušníci rychleji fyzicky a zdravotně vyčerpávat. Tyto nároky slouží jako motivace k dobrovolnému ukončení služebního poměru, zejména po dosažení věku, kdy, již nemohou plně splnit fyzické a zdravotní požadavky pro výkon svého služebního místa, byť je toto samozřejmě značně individuální.²⁷

Proto je z hlediska regulační funkce důležité správné nastavení výše peněžitého plnění v závislosti na odsloužené době. V případě, kdy však jsou do

²⁷ TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 517. ISBN 978-80-7554-234-2.

služebního poměru přijímání stále starší jedinci, dochází k narušení regulační funkce, když bezpečnostní sbor i přesto stárne, ač třeba bez nároku na výsluhové příspěvky.

Je tedy otázkou, nakolik je regulační funkce relevantní v souvislosti s aktuální politikou náboru do bezpečnostních sborů. V porovnání s předchozí právní úpravou, kdy nárok na výsluhový příspěvek vznikal již po dosažení deseti odsloužených let, došlo přijetím aktuální právní k posunutí této hranice na patnáct let, čímž byla regulační funkce posílena.

3.1.2. Kompenzační funkce

Kompenzační funkce výsluhových nároků spočívá v poskytování náhrady za nepříznivé podmínky a situace, které musel příslušník podstupovat při výkonu služby, včetně její nebezpečnosti, časové, fyzické a psychické náročnosti, podrobení se tuhé služební kázni a omezení některých základních práv v průběhu služebního poměru.²⁸

Příslušník ve služebním poměru například v porovnání s běžným občanem v zaměstnaneckém poměru nemá právo na stávku, má omezené možnosti podnikání, nesmí být členem politické strany ani hnutí a také nesmí vykonávat činnost v jejich prospěch. Svým způsobem se tedy jedná o náhradu, kterou jsou bývalí příslušníci odměňováni za náročnou a rizikovou práci v podmínkách tuhé služební kázně.

3.1.3. Sociální funkce

Sociální funkce výsluhových nároků spočívá v usnadnění přechodu příslušníka do civilního sektoru po skončení služebního poměru. Často je přechod ze služebního poměru do nového zaměstnání spojen s řadou komplikací, jako je ztráta původní kvalifikace a opotřebení věkem, které omezují bývalého příslušníka

²⁸ TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 517. ISBN 978-80-7554-234-2.

v uplatnění na pracovním trhu, a snižují jeho životní úroveň, případně nepřímo i jeho rodiny.²⁹

Výsluhové nároky slouží k zmírnění těchto problémů a zajištění důstojného života po ukončení služebního poměru. Po letech strávených ve služebním poměru je běžné a přirozené, že příslušník přichází o svoji původní kvalifikaci a po ukončení služebního poměru se musí rekvalifikovat, či se spokojit s nižším mzdovým ohodnocením práce.

3.1.4. Motivační funkce

Motivační funkce výsluhových nároků je spatřována ve zvyšování výměry odchodného a výsluhového příspěvku v závislosti na délce trvání služebního poměru. Tento mechanismus navyšování peněžitého plnění by měl motivovat příslušníky k setrvání ve služebním poměru tak dlouho, dokud nedosáhnou na maximální výměru výsluhových nároků.³⁰

Zkušenější příslušníci tak mohou předávat své znalosti a „know-how“ kratší dobu sloužícím kolegům, což přispívá k plynulejší generační obměně v bezpečnostním sboru a nedochází ke skokovým výkyvům kvality výkonu služby.

3.2. Odchodné

Odchodné představuje jednorázový peněžitý příspěvek, který je bývalému příslušníku vyplacen při ukončení jeho služebního poměru. Nárok na odchodné vznikne příslušníkovi, pokud jeho služební poměr trval alespoň 6 let a skončil buď uplynutím doby určité, dosažením věku 65 let nebo propuštěním, s výjimkou případů, kdy nevzniká nárok na výplatu výsluhových náležitostí, o kterých bude dále pojednáno v této práci.

Hlavním smyslem odchodného je poskytnutí finančního prostředku bezprostředně po ukončení služebního poměru. Tím je bývalému příslušníkovi

²⁹ TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 517. ISBN 978-80-7554-234-2.

³⁰Tamtéž.

poskytnut jistý komfort při hledání nového zaměstnání a není v časové ani psychické tísní v důsledku výpadku příjmu. Odchodné je v zákoně o služebním poměru definováno v části jedenácté, hlavě I, v ustanoveních §§ 155 a 156.

Základní výše odchodného je jeden průměrný hrubý měsíční příjem, na který náleží bývalému příslušníkovi, jestliže jeho služební poměru trval alespoň 6 let. Za každý další rok služby se tento výměr výše odchodného zvyšuje o jednu třetinu průměrného měsíčního příjmu, avšak s maximálním stropem šestinásobku průměrného hrubého měsíčního příjmu, na který může příslušník dosáhnout po jednadvaceti letech služby viz tabulka níže.

Ukončená léta ve služebním poměru	Násobek hrubého měsíčního příjmu příslušníka
6	1
7	1+1/3
8	1+2/3
9	2
10	2+1/3
11	2+2/3
12	3
13	3+1/3
14	3+2/3
15	4
16	4+1/3
17	4+2/3
18	5
19	5+1/3
20	5+2/3
21 a více	6

Tabulka 2 Výše odchodného v závislosti na odsloužených letech. Vlastní tvorba

Rozhodnou dobou trvání služebního poměru pro vznik nároku na odchodné je doba trvání služebního poměru a doba trvání předchozích služebních poměrů na území České republiky, respektive do 31. prosince 1992 též doba trvání

služebních poměrů na území Československa, a to včetně služebního poměru vojáka v další službě, jestliže byl hmotně zabezpečen jako voják z povolání. Pro účely stanovení doby rozhodné pro stanovení odchodného se nezapočítává doba, po kterou trval pracovní poměr celníka do 1. července 1997, přestože se tatáž doba započítává pro účely výsluhového příspěvku.³¹

V roce 2022 bylo odchodné vyplaceno celkem 3066 bývalým příslušníkům, přičemž průměrná výše dávky činila 323 000 Kč.³²

3.3. Výsluhový příspěvek

Výsluhový příspěvek, často nazývaný „renta“ nebo „výsluha“, je opakující se peněžitý příspěvek, na který vzniká nárok bývalému příslušníkovi bezpečnostního sboru, pokud strávil ve služebním poměru více než 15 let a jeho služební poměr nebyl ukončen ze sankčních důvodů propuštění, o kterých bude dále podrobně rozebrány. Tento příspěvek je pravidelně vyplácen měsíčně a jeho výše je stanovena na základě výpočtu, který zahrnuje délku služby a průměrný hrubý měsíční služební plat příslušníka za poslední rok služby. Podrobnosti týkající se výsluhového příspěvku jsou legislativně specifikovány v části jedenácté, hlavě II. až IV., v ustanoveních §§ 157 až 163 zákona o služebním poměru. Tento příspěvek historicky navazuje na příspěvek za službu, který byl upraven v předchozí právní úpravě.

Do doby trvání služebního poměru se nezapočítává vojenská základní nebo náhradní služba a nepřihlíží se zvýšenému zápočtu doby služby, např. za službu v zahraničí.³³ Do rozhodné doby pro stanovení výsluhového příspěvku se dále nezapočítává doba trvání služebního poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti zařazeného ve složce Státní bezpečnosti na úseku s kontrarozvědným nebo rozvědným zařazením anebo ve funkci vyšetřovatele nebo

³¹TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 521. ISBN 978-80-7554-234-2.

³²*Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 - Ministerstvo vnitra za rok 2022*. Online. Dostupné z: www.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fnavrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2022.aspx&usg=AOvVaw0kPMFIYBjEy7SuE35x4pjZ&opi=89978449. [cit. 2024-02-26].

³³TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 524. ISBN 978-80-7554-234-2.

náčelníka odboru a vyšší ve složce Státní bezpečnosti, dále příslušníků působících v ozbrojených silách se zařazením ve vojenské kontrarozvědce, v ozbrojených silách se zařazením v útvaru rozvědky Československé lidové armády, pakliže nebyli zařazeni ve funkcích obsluhy technických zařízení pro vojenský průzkum, příslušníků Sboru národní bezpečnosti zařazených v politickovýchovné správě Federálního ministerstva vnitra, Ministerstva vnitra České republiky nebo Ministerstva vnitra Slovenské republiky, kteří přímo vykonávali politickovýchovnou činnost, také příslušníků Sboru národní bezpečnosti zařazených ve funkcích zástupců náčelníků správy pro politickovýchovnou práci, příslušníků Sboru nápravné výchovy zařazených ve funkci zástupců náčelníků správy nebo útvaru pro politickovýchovnou práci nebo vojáků Československé lidové armády zařazených v Hlavní politické správě Československé lidové armády, kteří přímo vykonávali politickovýchovnou činnost nebo kteří byli zařazeni ve funkci zástupce velitele pro politickovýchovnou práci nebo propagandisty.³⁴

Výsluhový příspěvek je obecně vnímán jako nejznámější a nejdiskutovanější z výsluhových nároků. Mimo příslušníků bezpečnostních sborů se analogický výsluhový nárok týká také vojáků z povolání. Výsluhové nároky vojáků z povolání jsou upraveny v samostatné právní normě, v zákoně č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Od výsluhových nároků příslušníků bezpečnostních sborů se v řadě věcí liší, a to jak v podmínkách nároku, tak ve výpočtu výše výsluhového příspěvku. Porovnání všech rozdílů mezi těmito nároky by bylo velmi obsáhlé, a výrazně překročilo cíle a obsahové možnosti této bakalářské práce.

V současné době na výsluhové příspěvky mají v České republice dle platné legislativy nárok pouze tyto dvě složky. V prosinci roku 2023 v rozhovoru pro médium Seznam zprávy se pro přiznání výsluhových příspěvků pro lékaře otevřeně vyslovil prezident České lékařské komory MUDr. Milan Kubek, který nárok zdůvodnil slovy: „*Je to už dlouhodobý požadavek České lékařské komory,*

³⁴TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG), s. 266. ISBN 978-80-7263-541-2.

protože lékařky a lékaři, kteří pracují v nemocnicích, mají obrovské množství přesčasů a díky tomu neodpracují za rok 12 měsíců, ale třeba i půl roku navíc“

Tento výrok vzbudil u veřejnosti silné, a především negativní reakce.³⁵ Proti návrhu MUDr. Kubka se vyjádřila dokonce značná část lékařů, kdy někteří jej otevřeně vyzvali k rezignaci. Záporné stanovisko k návrhu podal také ministr práce a sociálních věcí a většinově byla proti i značná část veřejnosti v průzkumech.

Nejspíše i pod tlakem reakcí MUDr. Kubek posléze svá slova o výsluhách pro lékaře relativizoval.³⁶

Aniž bych chtěl, jakkoliv zlehčovat práci a náročnost povolání lékařů, tak i já se stavím spíše proti přiznání výsluhového příspěvku této profesi. Jak už jsem ve své práci několikrát zmínil, vnímám výsluhové nároky jako benefit kompenzující omezení základních práv a náročnou službu. Lékaři by se také takto stali jedinou složkou pod zaměstnaneckým poměrem, kterým by výsluhy náležely, a dá se očekávat, že v případě schválení by se s nárokem začaly ozývat další profese jako ošetřovatelé, sociální pracovníci a učitelé. Jedna věc je, že by se jednalo o značnou zátěž pro státní rozpočet, a dále by tím dle mého názoru byl popřen základní smysl výsluhových nároků.

3.3.1. Výměra výsluhového příspěvku

Základní výměra výsluhového příspěvku je stanovena § 158 odst. 1 zákona o služebním poměru. Mechanismus způsobu jeho výpočtu je stanoven podle procentuální výše průměrného měsíčního příjmu v návaznosti na ukončená léta ve služebním poměru. Nárok vzniká od 15 roku služby a výše výsluhového příspěvku činí 20 % měsíčního služebního příjmu. Za šestnáctý a každý další ukončený rok se výše výsluhového příspěvku zvyšuje o 3 % měsíčního služebního příjmu. Od dvacátého prvního do dvacátého pátého roku se výše výsluhového

³⁵JUNA, Petr. *Znají lékaři cenu za výsluhy? Konec podnikání a stávek. Seznam zprávy*. Online. 2022, 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-prehledne-co-jsou-vysluhy-a-kdo-na-ne-ma-narok-241123>. [cit. 2024-01-12].

³⁶BARÁK, Vladimír. *VÝSLUHY? NEJSME ŽÁDNÍ CHUDÁCI. ČÁST LÉKAŘŮ VYZÝVÁ KUBKA K REZIGNACI. Týdeník Hrot*. Online. 2023, 2023. Dostupné z: <https://www.tydenikhrot.cz/clanek/vysluhy-nejsme-zadni-chudaci-cast-lekaru-vyzyva-kubka-k-rezignaci>. [cit. 2024-01-12].

příspěvku každoročně navyšuje o 2 % měsíčního služebního příjmu. Od dvacátého šestého roku se výsluhový příspěvek každoročně zvyšuje o 1 % měsíčního služebního příjmu, kdy maximální výměra výsluhového příspěvku může činit nejvýše 50 % měsíčního služebního příjmu, což se s ohledem na aktuální daňové zatížení rovná přibližně 70 % čistého měsíčního služebního příjmu.³⁷

Ukončená léta ve služebním poměru	Procentuální výše výsluhových příspěvků
15 let	20%
16 let	23%
17 let	26%
18 let	29%
19 let	32%
20 let	35%
21 let	37%
22 let	39%
23 let	41%
24 let	43%
25 let	45%
26 let	46%
27 let	47%
28 let	48%
29 let	49%
30 let a více	50%

Tabulka 3 Výše výsluhového příspěvku v závislosti na odsloužených letech. Vlastní tvorba

Konstrukce zvyšování výměry výsluhového příspěvku má za cíl regulovat délku služby a motivovat příslušníky k setrvání v ní. Podle Tomka a Fialy se vychází z premisy, že po 25 letech služby je opotřebením příslušníka natolik výrazné, že by mělo docházet k přirozené obměně. Proto se výměra výsluhového příspěvku nejrychleji zvyšuje do této doby a poté klesá, čímž se snižuje motivace k setrvání v služebním poměru.³⁸

³⁷Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 158.

³⁸TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 526. ISBN 978-80-7554-234-2.

Z dat o struktuře věkového složení v policii ČR³⁹ však vyplývá, že policejní sbor stárne. Průměrný věk policisty se za posledních 13 let zvýšil z 36 na 40 let. Důvody stárnutí sboru lze spatřovat v systému nábory nových policistů, kteří nastupují do služebního poměru v pozdějším věku, a v nedostatečné generační obměně v minulosti. Stárnutí bezpečnostního sboru může mít negativní důsledky například ve snížení fyzické a psychické zdatnosti příslušníků, zvýšení rizika nemocnosti a pracovních úrazů nebo snížení motivace a pracovní produktivity.

Zvýšení výměry výsluhového příspěvku probíhá obdobným způsobem a v týchž termínech jako zvýšení procentní výměry důchodů podle ustanovení § 67 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Toto zvýšení výsluhového příspěvku činí polovinu zvýšení procentní výměry důchodů. Vzhledem k tomu, že zvyšování procentní výměry důchodů je vázán na růst indexu spotřebitelských cen a na růstu mezd, došlo v posledních dvou letech k výraznému valorizování výše výsluhových nároků. Tato skutečnost se promítla i do personální situace v bezpečnostních sborech, kdy velká část příslušníků, kteří již dosáhli nároku na výsluhové příspěvky, ukončili služební poměr s tím, že očekávaná valorizace příspěvků pro ně bude výhodnější než setrvat u sboru. Toto mělo významný dopad na prohloubení podstavu například u Policie České republiky, když jen na oddělení, kde jsem služebně zařazen, došlo k odchodu téměř čtyř pětina zkušených policistů.

Návrhem na stabilizaci personálního stavu, aby k podobným masivním odchodům již nedocházelo by do budoucna mohlo být například zvýšení platu, zavedení nových benefitů nebo zlepšení pracovních podmínek. Stejně by mohla působit změna aktuální legislativy a úprava výpočtu výsluhových nároků tak, aby více motivovala k delšímu setrvání ve služebním poměru.

Trend zvyšování počtu ukončení služebního poměru s nároky na výsluhové náležitosti a jejich valorizace je také zátěží pro státní rozpočet České republiky, jelikož se jedná o významné mandatorní výdaje. V roce 2022 činila

³⁹ ANDRLE, Vít. *Průměrný věk policistů se zvyšuje. Odbory varují, že do deseti let by jich mohl být nedostatek.* Rozhlas. Online. 2023. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/policie-starnuti-vysluhy-prumerny-vek-nedostatek_2111210010_pat. [cit. 2024-01-08].

částka vyplacená na výsluhové náležitosti příslušníků bezpečnostních sborů celkem 6 974 409 tis. Kč.⁴⁰

Této skutečnosti si samozřejmě všímá i veřejnost, a to zejména v ekonomicky složitějších dobách. Proti výsluhovým příspěvkům se tak objevují čím dál kritičtější názory, jako například ve svém článku prezentuje internetový „watchdogový“ portál Kverulant. Tento podle ověřených informací z ministerstva vnitra, které získal na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů⁴¹, publikoval, že za období od roku 2019 do roku 2023 došlo k nárůstu poživatelů výsluhových příspěvků o 21 % na celkem 104 307 bývalých příslušníků bezpečnostních sborů, viz tabulka níže.

výsluhové příspěvky (počet příjemců)						
roky	2019	2020	2021	2022	2023	nárůst
vojáci	49 503	51 582	53 574	56 397	57 883	117%
celníci	4 382	4 518	4 630	4 875	4 835	110%
inspekce	111	137	164	188	208	187%
dozorci	5 226	5 405	5 563	5 835	5 941	114%
policisté a hasiči	27 157	29 027	31 131	33 755	35 440	131%
celkem	86 379	90 669	95 062	101 050	104 307	121%

Tabulka 4 Počet příjemců výsluhových příspěvků. Zdroj: Kverulant.org

Zvýšení počtu adresátů výsluhových příspěvků se logicky promítá i do nákladů státního rozpočtu, když za stejné období došlo k nárůstu o cca 4,9 miliardy

⁴⁰Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 - Ministerstvo vnitra za rok 2022. Online. Dostupné z: www.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fnavrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2022.aspx&usg=AOvVaw0kPMFIYBjEy7SuE35x4pjZ&opi=89978449. [cit. 2023-12-01].

⁴¹Kverulant.org. 2023. *Sumy vyplacených výsluhových příspěvků – došlo 4. 11. 2023*. PDF. Online. Dostupné z: https://www.kverulant.org/wp-content/uploads/2023/12/MVCR-sumy-vyplacenyh-vysluhovych-prispevku-doslo-4-11-2023-priloha_1279904488_0_Kverulant-l_001.pdf. [cit. 2023-12-01].

Kč.

výsluhové příspěvky (celková vyplacená suma)						
roky	2019	2020	2021	2022	2023	nárůst
vojáci	2 426 588 761 Kč	2 574 290 913 Kč	2 688 865 978 Kč	2 903 224 404 Kč	3 190 032 107 Kč	131%
celníci	522 658 667 Kč	611 055 171 Kč	652 155 171 Kč	774 080 823 Kč	845 388 636 Kč	162%
inspekce	33 095 334 Kč	42 012 350 Kč	53 595 952 Kč	64 434 581 Kč	77 268 300 Kč	233%
dozorci	591 443 690 Kč	665 537 190 Kč	740 066 510 Kč	861 280 960 Kč	1 148 374 613 Kč	194%
policisté a hasiči	4 015 045 951 Kč	4 507 726 383 Kč	5 039 406 566 Kč	5 954 553 913 Kč	7 208 176 921 Kč	180%
celkem	7 588 832 403 Kč	8 400 622 007 Kč	9 174 090 177 Kč	10 557 574 681 Kč	12 469 240 577 Kč	164%

Tabulka 5 Celková vyplacená suma. Zdroj: Kverulant.org⁴²

Domnívám se, že tento vývoj je zapříčiněn mimo jiné i situací, která v bezpečnostních sborech panovala v dobách největšího výskytu onemocnění COVID 19, kdy se jednalo o nelehké období pro většinu příslušníků. Tato náročnost byla částečně kompenzována mimořádnými odměnami, které s dalším navyšováním služebního příjmu a posléze také s mimořádnou inflací (a s navazujícím valorizováním výsluhových příspěvků) byl klíčový faktor pro rozhodnutí ukončit služební poměr pro příslušníky, kteří by za standartních podmínek ještě několik let ve službě setrvali, a jejich odchod by nebyl nárazový.

V lednu 2024 oproti předchozím létům k valorizaci výsluhového příspěvku nedošlo, i když důchody samy o sobě fakticky zvýšeny byly. Toto zvýšení důchodů podle nařízení vlády totiž nebylo promítnuto do procentní zvýšení výměry důchodů, nýbrž ke zvýšení základní výměry důchodů o částku 360 Kč měsíčně.⁴³

3.3.2. Zánik nároku na výplatu výsluhových příspěvků

Nárok na výplatu výsluhového příspěvku zaniká při návratu do služebního poměru příslušníka bezpečnostních sborů nebo služebního poměru u vojáka z

⁴² RAZIMA, Vojtěch. *ZRUŠME VÝSLUHY TĚM, KDO DÁL ŽIJÍ ZA PENÍZE OD STÁTU*. Kverulant.org. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.kverulant.org/cases/zrusme-vysluchy-tem-kdo-dal-ziji-za-penize-od-statu/>. [cit. 2024-01-16].

⁴³ Nařízení vlády č. 286/2023 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2022, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2022, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2024, základní výměry důchodu stanovené pro rok 2024 a částky zvýšení za vychované dítě pro rok 2024 a o zvýšení důchodů v roce 2024, v posledním znění, § 5 odst. 1.

povolání. Důležité je poznamenat, že zaniká pouze nárok na výplatu příspěvku, nikoliv však nárok na výsluhový příspěvek jako takový.

Pokud dojde k opětovnému skončení služebního poměru, a je dán nárok na výsluhový příspěvek, bude nový příspěvek vypočítán na základě délky trvání tohoto nového služebního poměru se započítáním předchozí období služby a průměrného služebního příjmu v tomto novém období služby. Pokud nárok na výsluhový příspěvek nevznikne znovu, bude pokračovat výplata původního výsluhového příspěvku.

V této souvislosti je však vhodné zmínit rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. 4 As 238/2016-42, dospěl k závěru, že výše výsluhového příspěvku se po opětovném ukončení služebního poměru nevypočítává z dřívějšího služebního poměru. Vždy se počítá znovu na základě aktuální délky služby a měsíčního služebního příjmu. I když byl v minulosti přiznán vyšší výsluhový příspěvek, po opětovném ukončení služby se bere v úvahu pouze aktuální výše.⁴⁴

Soud zde došel k názoru, že nárok na výsluhový příspěvek vzniká již skončením služebního poměru příslušníka, jestliže tento v součtu dovršil alespoň 15 let služby. Co se týká nároku na vlastní výplatu výsluhového příspěvku, tak tento vzniká až podáním žádosti o jeho výplatu a právní mocí rozhodnutí služebního orgánu, které ho vydává.⁴⁵

3.3.3. Souběh výsluhových příspěvků s důchody

Výsluhový příspěvek nemůže být vyplácen současně s jiným druhem důchodu ve své plné výši. V situaci, kdy je tedy bývalému příslušníkovi přiznán starobní nebo invalidní důchod, který je nižší než původně vyplácený výsluhový příspěvek, mu náleží kromě tohoto důchodu také vyplacení sníženého výsluhového příspěvku. Tento snížený výsluhový příspěvek je stanoven jako rozdíl mezi původním výsluhovým příspěvkem a částkou vypláceného důchodu. Nicméně pokud je starobní nebo invalidní důchod, který byl přiznán, vyšší než

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 14.3. 2017, sp. zn. 4 As 238/2016-42.

⁴⁵ CHROBÁK, Jiří, Aleš BLAHUT, Jan KULHÁNEK a Stanislav VODIČKA

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 192. ISBN 978-80-7598-539-2.

původní výsluhový příspěvek, bude vyplácen pouze tento důchod a k výsluhovému příspěvku již nedochází. Výše rozdílu mezi výsluhovým příspěvkem a důchodem, bez ohledu na to, který nárok vznikl první, se zjišťuje vždy ke dni jejich reálného souběhu a v této výši se poté výsluhový příspěvek přizná k výplatě.

K této problematice se dle mého názoru přiléhavě vyjádřil ve svém judikátu Nejvyšší správní soud, cituji: *„Toto pravidlo sleduje zjevně jediný účel, a to zachovat osobě, která pracovala ve služebním poměru, životní úroveň odpovídající výši výsluhového příspěvku i v době, kdy již pobírá dávku z jiného systému zabezpečení, která je oproti výsluhovému příspěvku nižší. Zdůraznit je třeba, že zachován má být právě příjem ve výši výsluhového příspěvku před redukcí, jinými slovy, aby úhrn vypláceného výsluhového příspěvku a důchodu ke dni vzniku souběhu nepřevyšoval přiznaný výsluhový příspěvek před úpravou jeho výše“*⁴⁶

3.3.4. Souběh nároku na výsluhový příspěvek s nárokem na výsluhový příspěvek ze služebního poměru vojáka z povolání

Tento souběh je upraven § 161 zákona o služebním poměru, kdy se bývalému příslušníkovi při souběhu nároku na výsluhový příspěvek s nárokem na výsluhový příspěvek vojáka z povolání, vyplácí vždy ten vyšší výsluhový příspěvek.

V případě, kdy příjemci nárok na výsluhový příspěvek vojáka z povolání zanikne, je mu vyplácen výsluhový příspěvek ode dne následujícího po dni zániku tohoto nároku s přičtením všech zvýšení, která by k němu náležela ode dne skončení služebního poměru.⁴⁷

Toto ustanovení zákona zakazuje souběh dvou výsluhových příspěvků, přičemž při opětovném vzniku služebního poměru příslušník ztrácí nárok na výplatu původně vyměřeného příspěvku. V případě, že opětovně získá nárok na výplatu příspěvku, bude mu tento znovu vyměřen.

⁴⁶Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 29.9. 2010, sp.zn. 3 Ads 87/2010 - 43.

⁴⁷Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 161.

3.3.5. Povinnosti bývalého příslušníka, kterému je poskytován výsluhový příspěvek

Povinnosti bývalého příslušníka, kterému je poskytován výsluhový příspěvek, upravuje § 163 zákona o služebním poměru, v němž se stanovuje, že bývalý příslušník má povinnost bezodkladně oznámit bezpečnostnímu sboru vznik nového služebního poměru, aby se zabránilo současnému souběhu výplaty služebního příjmu a výsluhových nároků. Stejná oznamovací povinnost platí pro bývalého příslušníka, který pobírá výsluhový příspěvek v případě přiznání invalidního či starobního důchodu. V případě, že se tak nestane, může to být považováno za úmyslné obohacení ze strany bývalého příslušníka s možnými trestněprávními důsledky. V případě změny trvalého pobytu je tuto skutečnost bývalý příslušník také povinen bezpečnostnímu sboru oznámit, a to do osmi dnů.

3.4. Důvody pro propuštění ze služebního poměru, při kterém nevzniká nárok na výplatu výsluhových náležitostí

O způsobu ukončení služebního poměru již bylo pojednáno v kapitole 2. 4. této práce. Zákon o služebním poměru taxativně stanovuje důvody propuštění, při kterých nárok na výplatu výsluhových náležitostí zaniká i při splnění podmínky počtu odsloužených let, jedná se o následující důvody propuštění:

- příslušník byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně,
- bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání, bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- příslušník porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Pojem úmyslného trestného činu je definován v § 15 odst. 1, písm. a, b) trestního zákoníku, kde je stanoveno, že *„trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může takové*

*porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn“.*⁴⁸

Další pojmy uváděné jako důvody k propuštění, při kterých nevzniká nárok na výplatu výsluhových nároků, jsou definovány v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád. Jedná se o podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 trestního řádu, narovnání podle § 309 trestního řádu a podmíněné odložení návrhu na potrestání podle § 179g trestního řádu. Jde o alternativní způsoby trestního procesu, při kterých se neuplatňuje soudní stádium projednávání věci. Tento důvod propuštění ze služebního poměru se uplatní pouze, je-li kumulativně splněna podmínka, že jednání, kterým byl čin spáchán, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.

Mezi podmínkami pro obligatorní propuštění příslušníka bezpečnostního sboru, při kterých zaniká nárok na výplatu výsluhových náležitostí, se vyskytují pojmy jako „zavrženíhodné jednání“ a „jednání, které je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru“. Jedná se pojmy, které nemají přesné legislativní vymezení, a jsou tak závislé na individuálním posouzení služebního funkcionáře. Zmínit v tomto případě lze například rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2015 sp. zn. 11 Ad 22/2014-49, ve kterém se soud zabýval otázkou zavrženíhodnosti jednání policisty jako důvodu k propuštění ze služebního poměru, kdy došel k závěru, že *„v případech, kdy jednání policisty, od kterého stát a veřejnost očekává, že nebude sám porušovat zákon a dopouštět se protiprávního jednání, ale naopak bude dodržovat morální a etické normy společnosti, dosáhne takového stupně, kdy lze již hovořit o protiprávním jednání úmyslném, pak lze takové jednání klasifikovat jako zavrženíhodné, neboť takové jednání nemůže mít důvěru veřejnosti, a nenaplnuje tak nadále morální požadavky kladené na osobu policisty“*⁴⁹.

Návrhem de lege ferenda by bylo vhodné tyto pojmy konkretizovat a posílit tak míru právní jistoty příslušníků bezpečnostních sborů. Konkrétní definice by

⁴⁸Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění, § 15.

⁴⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. října 2015, sp. zn. 11 Ad 22/2014-49.

pomohla předcházet sporným případům a zajistit spravedlivé a transparentní posuzování jednání příslušníků.

Nárok na odchodné nevznikne také příslušníkovi, který požádal o propuštění a proti kterému je vedeno trestní řízení pro trestný čin spáchaný úmyslně. V tomto případě se mu však nárok na odchodné obnoví, pokud není následně za tento trestný čin pravomocně odsouzen, nebo nebylo užito shora popsaných odklonů v trestním řízení.⁵⁰ Služební funkcionář při rozhodování o propuštění příslušníka musí postupovat zákonně, a především zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, důraz je kladen na náležité odůvodnění propuštění a také se musí vypořádat s návrhy a důkazy propouštěných příslušníků.

K otázce propuštění příslušníka, proti němuž je vedeno trestní se ve svém rozsudku ze dne 1. října 2014 pod sp. zn. 10 A 209/2013-52 vyjádřil Městský soud v Praze, když konstatoval: *“Jestliže zákonodárce v zákoně o služebním poměru výslovně uvedl jako překážku vydání rozhodnutí o výsluze vedení trestního řízení proti žadateli o výsluhu, je nutné vyjít ze zákonné definice v ust. § 12 odst. 10 trestního řádu, dle kterého je trestní řízení veškerý proces upravený trestním řádem, který je tvořen prolínajícími se stádii trestního řízení, a to přípravným řízením a trestním stíháním. V souladu s ust. § 12 odst. 10 trestního řádu má soud za to, že začátek trestní řízení je dán již sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, tudíž ve smyslu § 157 písm. d) zákona je proti příslušníkovi vedeno trestní řízení již od tohoto okamžiku, a to bez ohledu na skutečnost, zda si byl příslušník vědom zahájení trestního řízení proti jeho osobě. Pokud by zákonodárce hodlal stanovit jako překážku přiznání výsluhy sdělení obvinění, uvedl by v zákoně o služebním poměru, že touto překážkou je trestní stíhání příslušníka. Takto však zákonodárce neučinil.”⁵¹*

Tento judikát narušil do té doby zaběhnutou aplikační praxi výkladu uvedeného zákonného ustanovení při rozhodování služebních funkcionářů o odchodném, když se mělo za to, že se tento důvod propuštění týká příslušníka,

⁵⁰Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v posledním znění, § 157.

⁵¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1.10.2014, sp. zn. 10 A 209/2013-52.

kterému bylo sděleno obvinění ze spáchání trestného činu ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu.

Podle Petra Tomka je smyslem tohoto ustanovení zamezit situaci, aby příslušník, proti němuž je vedeno trestní řízení, mohl na vlastní žádost skončit služební poměr a získat tak nárok na výsluhový příspěvek, který je se skončením podle § 42 odst. 1 písm. m) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů jinak spojen.⁵²

Jsou však známy případy, kdy trestně stíhaný příslušník se účelově stane členem politické strany, čímž poruší omezení stanovené zákonem o služebním poměru a vznikne obligatorní důvod pro propuštění podle § 42 odst. 1 písm. f) zákona o služebním poměru, načež je příslušník propuštěn podle tohoto ustanovení, a vzniká mu nárok na výplatu výsluhových náležitostí, jelikož tento důvod propuštění není uveden v ustanovení § 157 zákona o služebním poměru.⁵³ Jedná se o tzv. mezeru v zákoně, která by dle mého názoru do budoucna měla být legislativním opatřením napravena, aby nedocházelo k účelovým spekulacím s ukončením služebního poměru.

3.5. Úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka bezpečnostních sborů

V této podkapitole se budu zabývat výsluhovými nároky, které vznikají při úmrtí příslušníka bezpečnostního sboru, konkrétně se jedná o úmrtné a příspěvek na pohřeb. Zákon o služebním poměru tyto nároky upravuje v části jedenácté, hlavě III, ve znění §§ 164, 164a.

3.5.1. Úmrtné

Pokud dojde k ukončení služebního poměru příslušníka v důsledku jeho úmrtí, náleží úmrtné osobám, které jsou považovány za pozůstalé. Toto právo na úmrtné přísluší manželovi nebo manželce příslušníka, všem jeho nezaopatřeným dětem, ať už jsou biologickými potomky nebo osvojenými dětmi, a také osobám,

⁵² TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG), s. 264,265. ISBN 978-80-7263-541-2.

⁵³ HRBÁČEK, Jan. *Stíhaní příslušníci bezpečnostních složek přišli na skulinu v zákoně. Ví, jak si zachránit vysoké výsluhy i přes případné odsouzení*. Ekonomický deník. Online. 2023. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/stihani-prislusnici-bezpecnostnich-slozek-prisli-na-skulinu-v-zakone-vi-jak-si-zachranit-vysoke-vysluchy-i-pres-pripadne-odsouzeni/>. [cit. 2023-12-27].

kterým příslušník poskytoval nebo měl poskytovat výživu. Za nezaopatřené se považuje dítě plnící povinnou školní docházku, i poté, nejdéle však do 26. roku svého věku, pokud splňuje následující podmínky:

- soustavně se připravuje na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole,
- dítě nemůže vykonávat přípravu na budoucí povolání ani výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, nebo
- dítě nemůže vykonávat výdělečnou činnost pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav.⁵⁴

Je třeba poznamenat, že tato ustanovení o nároku na úmrtné platí pro situace, kdy úmrtí příslušníka nastane během jeho služebního poměru, a to bez ohledu, zda příčina úmrtí je, či není přímo spojena s výkonem služby.

Výše úmrtného činí dvanáctinásobek měsíčního služebního příjmu zemřelého příslušníka. Jedná se o jednorázový nárok, který slouží ke zmírnění propadu životní úrovně pozůstalých po příslušníkovi. Úmrtné je vypláceno do 30 dnů od skončení služebního poměru příslušníka k rukám oprávněné osoby. Z úmrtného nemůžou být uspokojeny pohledávky vůči bezpečnostnímu sboru ani z něj nemůže být stržena daň z příjmu.

V roce 2022 bylo úmrtné vyplaceno celkem v 28 případech, když průměrná výše činila 750 000 Kč.⁵⁵

3.5.2. Příspěvek na pohřeb

Dojde-li k úmrtí příslušníka bezpečnostního sboru mimo válečný stav na území České republiky, a přejí-li si to pozůstalí, poskytne bezpečnostní sbor úhradu nutných výdajů na jednoduchou rakev s kovovou vložkou a úhradu

⁵⁴Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v posledním znění, § 20 odst. 4.

⁵⁵Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 - Ministerstvo vnitra za rok 2022. Online. Dostupné z: www.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fnavrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2022.aspx&usg=AOvVaw0kPMFIYBjEy7SuE35x4pjZ&opi=89978449. [cit. 2024-02-26].

poplatků a dopravného za převoz do místa pohřbu. Uvedené platí i při úmrtí příslušníka v zahraničí, pobýval-li tam příslušník ze služebních důvodů.

Je-li to přáním pozůstalých, vypraví dále bezpečnostní sbor na své náklady zemřelému příslušníku jednoduchý pohřeb.⁵⁶

O nároku pozůstalých se rozhoduje v řízení ve věcech služebního poměru ve smyslu části dvanácté zákona o služebním poměru. Účastníci řízení jsou pozůstalí, tedy ti, kteří uhradí příslušné náklady pohřbu. Tento výsluhový nárok spolu s úmrtným není vázán na délku trvání služebního poměru, což se poněkud odlišuje od ostatních výsluhových nároků, které se odvíjejí od počtu odsloužených let.

3.6. Společná ustanovení o výsluhových nárocích

Tyto pro výsluhové náležitosti důležitá ustanovení zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů upravuje v části jedenácté, hlavě IV. Jedná se o definování doby, která je při výpočtu výsluhových nároků důležitá, služebního příjmu, který je zohledňován, jakož i další pojmy, které budou více rozepsány níže.

3.6.1. Doba rozhodná pro výsluhové nároky

Jak jsem již popsal v kapitole o odchodném, do vzniku nároku na výsluhový příspěvek se započítává doba trvání služebního poměru, jakož i doba trvání předchozích služebních poměrů na území České republiky a do 31. prosince 1992 také doba trvání služebního poměru na území Československého státu. Doba se počítá na kalendářní roky. Do rozhodné doby se dále započítávají též doby pracovního poměru příslušníka Sboru ozbrojené ochrany železnic a hasiče, jestliže byly započítatelné podle § 44 zákona č. 230/1992 Sb., o Federální železniční policii, a § 21 odst. 3 zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jako doby služebního poměru, s výjimkou doby výkonu vazby a odnětí svobody, pracovní neschopnosti, po kterou nenáleželo nemocenské, rodičovské

⁵⁶Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v posledním znění, § 164a.

dovolené, s výjimkou rodičovské dovolené poskytované příslušníkovi v rozsahu mateřské dovolené a dále doby pracovního volna bez náhrady mzdy delšího než 1 měsíc.⁵⁷

Ve smyslu započtení rozhodné doby pro účely výsluhových nároků je však nutno uvést rozsudek Nejvyššího správního soudu, který se zabýval otázkou, zda lze výkon základní vojenské služby považovat za dobu trvání služebního poměru podle § 224 odst. 2 zákona o služebním poměru, kdy došel k závěru, že nikoliv.⁵⁸

3.6.2. Měsíční služební příjem pro stanovení výše výsluhových nároků

Služební příjem příslušníka se skládá z několika složek, které jsou podrobně popsány v ustanovení § 113 až § 123 zákona o služebním poměru. Tyto složky jsou převážně proměnné a mají vliv na celkovou výši měsíčního příjmu a tím také výsluhových nároků. Složkami, které jsou zohledňovány při stanovení výše výsluhových nároků, jsou:

- základní tarif,
- příplatek za vedení,
- příplatek za službu v zahraničí,
- zvláštní příplatek,
- osobní příplatek,
- odměny,
- služební příjem ve zvláštních případech,
- služební příjem za službu přesčas,
- příplatek za službu ve svátek.⁵⁹

Základní tarif tvoří nejvýznamnější složku služebního příjmu. Je poskytován měsíčně za odslouženou dobu. Výše základního tarifu se vypočítává podle zařazení dle tarifní třídy a dle přiznaného tarifního stupně, jež je stanoven dle započítané praxe. Aktuální stupnice platových tarifů je stanovena nařízením

⁵⁷TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG), s. 101. ISBN 978-80-7263-541-2.

⁵⁸Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.1. 2011, sp. zn. 3 Ads 161/2010-73.

⁵⁹Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, v posledním znění, § 113.

vlády č. 419/2022 Sb., kterým se stanoví stupnice základních tarifů pro příslušníky bezpečnostních sborů. V případě, že příslušník vykonává službu ve dvousměnném, třisměnném nebo nepřetržitém režimu služby, zvyšuje se tarif o 10 %.

Výši výsluhových nároků lze výrazně ovlivnit i dalšími složkami služebního příjmu, například pokud je příslušníkovi v době rozhodné pro výpočet navyšován různými příplatky, může se jednat o odměny ve smyslu § 123 zákona o služebním poměru nebo o příplatek za práci přesčas, ve svátek nebo službu v zahraničí. Z praxe je mi známo, že ke zvýšení příjmu v posledních letech služby je nejčastěji využíváno právě přesčasů.

Vzhledem k tomu, že k proplácení přesčasů se různé útvary staví jinak, a to zejména podle aktuálního personálního podstavu, a s tím se pojícími požadavky na zabezpečení výkonu služby, jsou za tímto účelem někteří příslušníci se i ochotni nechat převelet do nového služebního působiště. K proplácení přesčasů jsou dle mých informací velmi ochotné například útvary Policie České republiky na území hlavního města Prahy. Není výjimkou, že služební poměr končící příslušník v posledním roce služby má odslouženo přes dvě stě hodin přesčasů. V územním odboru Bruntál, kde sloužím, je naproti tomu preferována varianta vybírání náhradního volna za práci přesčas.

Odměny naproti tomu u řadových příslušníků výši výsluhových nároků ovlivňují jen mírně, když je třeba zohlednit, že jsou udělovány nepravdělně, pouze ze stanovených důvodů, a jejich výše je promítnuta do celé rozhodné doby. Daleko větší význam mají odměny u vyššího managementu bezpečnostního sboru, které jsou udělovány ve větších částkách, a můžou u řadových příslušníků působit jistou demotivaci. Do budoucna by toto mohlo optimalizovat stanovení výše maximálních výsluhových náležitostí nebo úprava složek služebního příjmu, které jsou do výpočtu zařazeny. Stejně je k zamyšlení, zda by měli mít nárok na výplatu výsluhového příspěvku ti bývalí příslušníci, kteří u bezpečnostního sboru vykonávají pracovní činnost v pozici občanského zaměstnance.

Výše výsluhových nároků je stanovena na základě průměrného hrubého měsíčního příjmu za předchozí kalendářní rok přede dnem ukončení služebního

poměru. To však neplatí v případě končí-li služební poměr příslušníka k 31. 12. posledního roku služby, v tomto případě se zohledňuje právě tento rok. Zákon dále připouští možnost, že v případě, kdy to příslušník považuje za výhodnější, může požádat o výpočet výsluhových nároků na základě průměrného měsíčního příjmu za poslední tři roky. Vlastní výpočet probíhá ve stanovení částky hrubého měsíčního příjmu za kalendářní rok, která se poté vydělí počtem měsíců.

Do průměrného hrubého měsíčního příjmu rozhodného pro výsluhové nároky se nezapočítává kázeňská odměna peněžitý dar, stabilizační příspěvek, náhrada za nevyčerpanou dovolenou ani odměna za služební pohotovost.⁶⁰

3.6.3. Výplata výsluhových nároků

Odchodné a úmrtné jsou definovány jako jednorázové nároky, a proto jsou vypláceny do 30 dnů od ukončení služebního poměru. Výsluhový příspěvek je oproti nim vyplácen pravidelně ve formě měsíčních plateb, ve dnech stanovených pro výplatu důchodů, a to na příslušníkem nebo oprávněnou osobou určený bankovní účet.

Proces výpočtu a realizace výplaty výsluhového příspěvku a dávek spojených s úmrtím příslušníka je svěřen podle pokynu ministra vnitra č. 6/2007 Odboru sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra České republiky. Ředitel tohoto odboru v řízení ve věcech služebního poměru rozhoduje o výsluhovém příspěvku příslušníků Policie České republiky, příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky, příslušníků Bezpečnostní informační služby, příslušníků Úřadu pro zahraniční styky a informace a příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů. Ve věcech výsluhových příspěvků bývalých příslušníků Vězeňské služby České republiky provádí tuto činnost Odbor ekonomický Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky. Výpočet a výplatu odchodného a úmrtného provádí bezpečnostní sbor, kde příslušník naposledy konal službu.

Výsluhové nároky jsou v současné době osvobozeny od daně z příjmu, stejně jako tomu bylo v období do 31. 12. 2010. V době ekonomické krize a

⁶⁰ TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. ANAG, 2019. Právo (ANAG), s. 543. ISBN 978-80-7554-2342.

v reakci na ni přijatých úsporných a optimalizačních daňových balíčků bylo od 1. 1. 2011 zrušeno osvobození výsluhových náležitostí od daně z příjmu, když se jednalo o konkrétně o výsluhový příspěvek a odbytné, které jsou poskytovány bývalým vojákům z povolání, a o výsluhový příspěvek pro bývalé příslušníky bezpečnostních sborů. Odchodné, úmrtné a příspěvky na pohřeb zůstaly od daně osvobozené, protože mají charakter náhrady škody. Na neosvobozené výsluhové nároky byla uvalena daň z příjmu ve výši 15 %. Toto období, během kterého výsluhové nároky byly daněny trvalo do 1. 1. 2017, kdy vešla v platnost novela zákona č. 454/2016 Sb., zákon o daních z příjmů, která výsluhové nároky od daně z příjmu opět osvobodila.⁶¹

Vzhledem k současnému společenskému klimatu i s ohledem na špatnou finanční kondici státu a rozpočtu se stále hlasitěji z řad odborné i laické veřejnosti ozývají návrhy na zvážení opětovného zdanění výsluhových nároků. Návrhy jsou zdůvodňovány přínosem do státní pokladny, kdy by se mohlo jednat při zavedení daně ve výši 15 % o částku přesahující jeden a půl miliardy korun českých.⁶² Z mého pohledu se jedná o úvahy, které mohou zhoršit už tak špatnou situaci uvnitř bezpečnostních sborů, které nemají navíc opodstatněný základ. Výsluhové nároky jsou koncipovány ze zákona jako dávka nahrazující léta strávená ve služebním poměru se všemi riziky a omezeními, které s sebou tato profese nese, proto na ně nelze pohlížet jako na jiné příjmy, které podléhají dani z příjmu.

V případě příslušníka trestně stíhaného pro úmyslný trestný čin, jehož služební poměr skončil propuštěním na vlastní žádost nebo z důvodu porušení služebního slibu tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru, se výplata výsluhových nároků přerušuje do doby pravomocného skončení trestního řízení. Pokud byl bývalý příslušník pravomocně odsouzen, nárok na výplatu výsluhových náležitostí zaniká.

⁶¹ BÍLÝ, Radek. *Změny ve zdaňování výsluh od roku 2017*. Portál Pohoda.cz. Online. 2017. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/zmeny-ve-zdanovani-vysluh-od-roku-2017/>. [cit. 2024-02-26].

⁶² Archeopteryx. *Výsluhy příslušníků bezpečnostních sborů by měly znovu podléhat zdanění*. *Seznam Medium*. Online. 2023 Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/archeopteryx-vysluchy-prislusniku-bezpecnostnich-sboru-by-mely-znovu-podlehat-zdaneni-28029>. [cit. 2024-02-26].

3.6.4. Srážky z výsluhových nároků

Pokud má bývalý příslušník pohledávky vůči bezpečnostnímu sboru nebo jinému subjektu, není možno bez dalšího použít výsluhové náležitosti k jejím splácení. Vždy je nutno dosáhnout dohody mezi příslušným bezpečnostním sborem a bývalým příslušníkem, nebo musí příslušný služební funkcionář vydat vykonatelné rozhodnutí v rámci řízení ve věcech služebního poměru. Srážky z úmrtného provádět nelze. Exekuční srážky z výsluhových nároků lze provádět po nabytí právní moci příslušného exekučního příkazu.

4. Praktická část

4.1. Výzkum formou dotazníku

V této části bakalářské práce se budu analyticky zabývat vnímáním funkcí a případných změn v oblasti výsluhových nároků z pohledu příslušníků Policie České republiky zařazených na územním odboru Bruntál Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje. K tomuto účelu využiji dotazníkové šetření a empirický výzkum.

Cílovou skupinu respondentů jsem zvolil z důvodu mého vlastního služebního zařazení na územním odboru Bruntál, kde s kolegy běžně diskutujeme problematiku služebního poměru, včetně jeho kladných i záporných stránek. Jelikož jsou tyto pohledy jsou často rozdílné a podléhají subjektivnímu hodnocení, rozhodl jsem se už při výběru tématu této bakalářské práce, zabývat otázkou, do jaké míry výsluhové nároky ovlivňují policisty z hlediska motivace i hlediska dalšího setrvávání ve služebním poměru. Do dotazníku jsem zakomponoval i možné případné změny v oblasti výsluhových nároků, tedy oblast zastropování výsluh na určitou výši nebo jejich úplné zrušení. Uvědomuji si, že žádná taková změna z oficiálních míst nebyla dosud potvrzena, nicméně z řád veřejnosti a občas i odborných kruhů návrh na omezení výsluhových nároků zaznívá, a může být přínosné zjistit pohled samotných příslušníků na toto téma.

Při tvorbě výzkumných otázek jsem se v první řadě zabýval zjištěním, jakým způsobem jsou výsluhové nároky vnímány z pohledů mužů i žen, podle věkové skupiny, zařazení, a také zda dochází ke změnám vnímání s ohledem na délku služebního poměru. Následně došlo k diferenciaci respondentů dle jednotlivých skupin podle odsloužených let a zařazení. Dotazník byl vyhodnocován metodou kvantitativní.

Cílem teoretické části této práce je zjištění relevantních informací o vnímání výsluhových nároků ze strany policistů, zjištění případných rozdílů ve vnímání v závislosti na specifických faktorech, například odsloužené době, a v neposlední řadě poskytnout podklad pro diskusi o případných změnách v oblasti výsluhových nároků.

4.2. Hypotézy

Na počátku výzkumu jsem se rozhodnul stanovit celkem pět hypotéz týkající se výsluhových nároků, které se dle výsledku šetření budou potvrzovat nebo vyvracet. Při volbě hypotéz jsem vycházel ze svých vlastních zkušeností získaných vnímáním situace uvnitř policie i ohlasů z řad veřejnosti.

H1: Výsluhové nároky budou většinou respondentů považovány za klíčový aspekt atraktivity služby v bezpečnostním sboru.

U této hypotézy vycházím z vlastních zkušeností a ohlasů z řad veřejnosti, které naznačují, že výsluhové nároky jsou pro policisty klíčovým faktorem při vnímání atraktivity služebního poměru.

H2: Většina respondentů vyjádří podporu zavedení horního limitu pro výsluhové příspěvky.

U této hypotézy předpokládám, že respondenti mají již nějakým způsobem představu o dosažitelné výši výsluhových příspěvků ve své kariéře. Zároveň ve sboru vnímám jistý pocit nespravedlnosti ve vztahu k různým manažerským rentám, které jsou před ukončením služebního poměru navyšovány například formou odměn.

H3: Příslušníci s nárokem na výsluhové nároky budou klást větší důraz na setrvání ve služebním poměru než ti, kteří ještě o výsluhových nárocích neuvažují.

Předpokládám, že důraz na výsluhové nároky budou dávat především ti příslušníci, kteří již na ně mají nárok s tím, že chtějí dosáhnout co nejvyšší výměry nebo příslušníci, kteří mají blízko k jejich přiznání. U příslušníků s kratší odslouženou dobou nepředpokládám takový důraz na setrvání ve služebním poměru jen kvůli výsluhám.

H4: Respondenti vyjádří vysokou míru požadavku na navýšení platu v případě zrušení nebo omezení výsluhových nároků.

Předpokládám, že respondenti si v případě zrušení výsluhových nároků budou jako kompenzaci představovat zvýšení platu o co nejvyšší hodnotu. Toto

navýšení platu by mělo kompenzovat ztrátu výsluhových nároků a udržet stabilitu bezpečnostních sborů. Paradoxně by ale toto navýšení platu mohlo mít na státní rozpočet daleko větší dopad než samotné výsluhové nároky, a to z důvodu odchodu stávajících příslušníků s nárokem na výsluhu a nutnosti navýšit platy i těm, kteří by ve službě zůstali.

H5: Většina respondentů bude považovat výsluhové nároky za kompenzaci za ztrátu původní pracovní kvalifikace a opotřebení věkem.

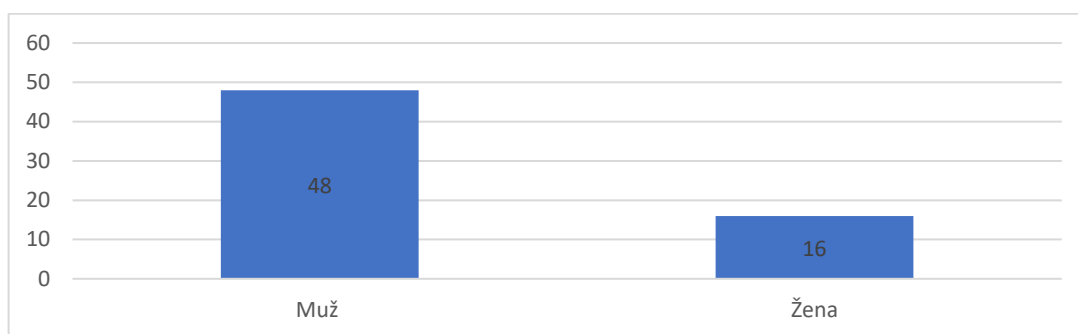
Ve smyslu teoretické části této práce se budu respondentů dotazovat, jakou funkci výsluhových nároků vnímají jako jim nejbližší. U této hypotézy očekávám nejtěsnější rozdíl pro funkci kompenzace ztráty původní pracovní kvalifikace, i když respondentům dle mého názoru budou blízké i ostatní nabízené funkce. Je to z toho důvodu, že již po pár letech dochází k docela citelné ztrátě praxe, pokud činnost není vykonávána a příslušníci si jsou toho dle mého názoru zpravidla dobře vědomi.

4.3. Distribuce dotazníku

Dotazník byl distribuován prostřednictvím internetového portálu www.survio.com cílové skupině policistů zařazených na územním odboru v Bruntále, a to v rámci pořádkové policie, dopravní policie a oddělení obecné a hospodářské kriminality. Sběr dat probíhal v období od prosince 2023 do ledna 2024. Celkem bylo osloveno 110 policistů cestou služebního e-mailu, přičemž dle informací systému bylo vyplněno 64 dotazníků, což představuje úspěšnost 58 %. Šetření mezi respondenty proběhlo anonymní formou bez preference věku, odsloužené doby či pohlaví. Je nutné zdůraznit, že vzhledem k počtu respondentů se nejedná o plošný průzkum vnímání výsluhových nároků v bezpečnostním sboru, ale o územně ohraničené empirické šetření.

4.4. Interpretace výsledků

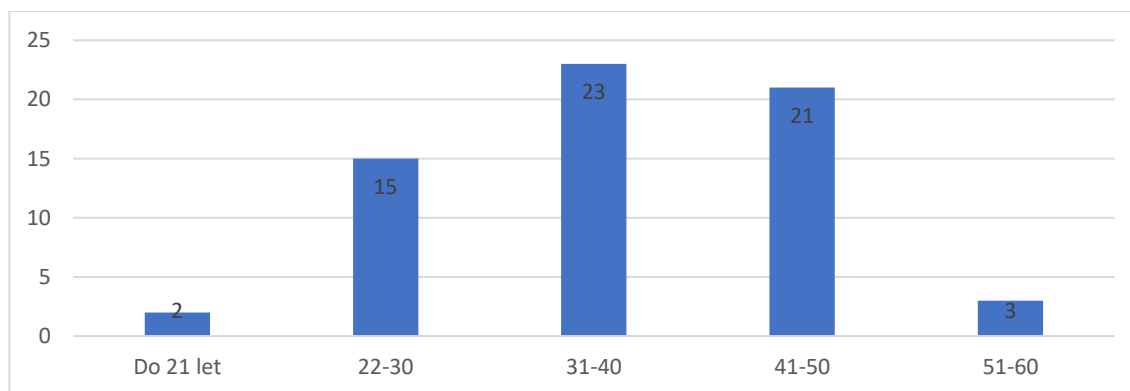
Otázka č. 1 Uveďte Vaše pohlaví

Graf č. 1 "Pohlaví respondentů", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Z výsledků první otázky vyplývá, že výzkumu se účastnilo celkem 48 mužů a 16 žen, tedy se jedná o poměrně nerovnoměrné rozložení s mužskou převahou. Tento výsledek dle mého názoru reflektuje současné genderové složení policejního sboru v Moravskoslezském kraji.

Otázka č. 2 Uveďte Váš věk

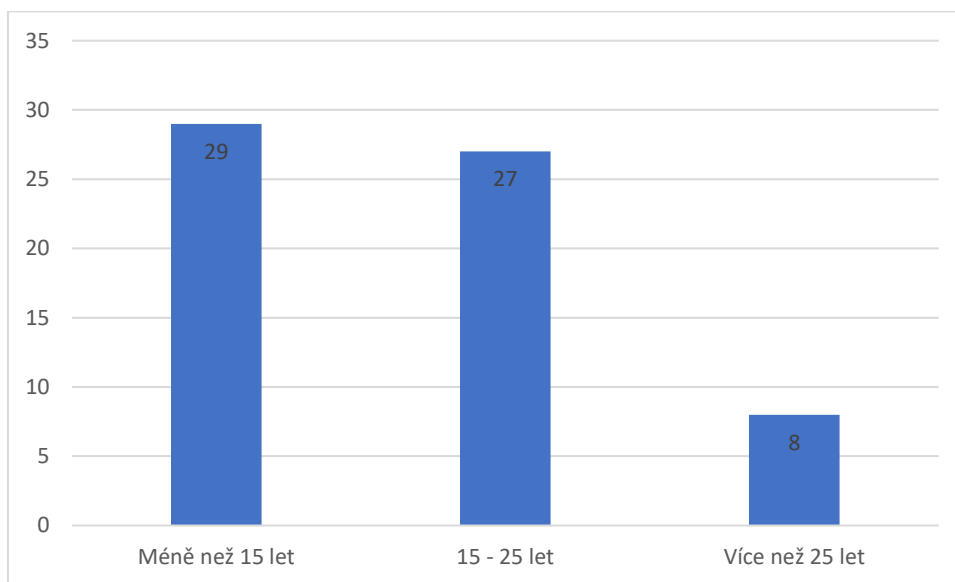

Graf č. 2 „Věk respondentů“, Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Analýza věkové struktury respondentů naznačuje vysokou koncentraci ve věkovém rozmezí 31 až 50 let (69 %), což ukazuje na aktivní účast relativně mladých až středně starých příslušníků. Toto zjištění lze interpretovat v kontextu preferencí finanční stability, která je v této věkové skupině typická. Respondenti v tomto věku pravděpodobně řeší základní životní potřeby, jako je zabezpečení rodiny, splácení hypotéky a budování vlastního bydlení. Finanční stabilita a jistota

do budoucna tak hrají důležitou roli v jejich profesním rozhodování a vnímání výsluhových nároků.

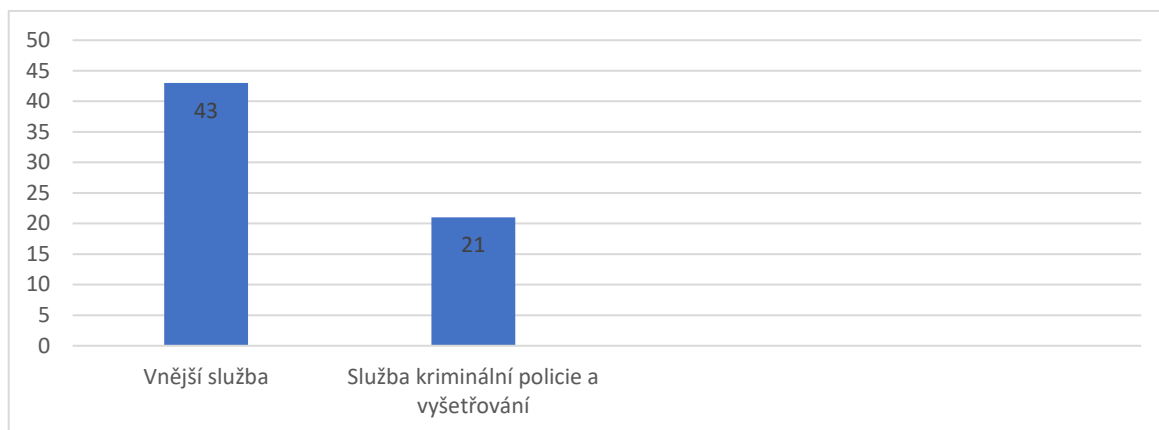
Otázka č. 3 Jak dlouho jste ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru?

Graf 3 "Délka služebního poměru", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Analýza odpovědí na otázku týkající se délky služebního poměru ukazuje, že z celkového počtu 64 respondentů má 27 osob (42,2 %) nárok na výsluhový příspěvek a slouží v rozmezí 15 až 25 let. Dalších 8 osob (12,5 %) má nárok na výsluhový příspěvek a slouží více než 25 let. Zbývajících 29 osob (45,3 %) nemá nárok na výsluhový příspěvek, protože slouží méně než 15 let. Vysoký podíl respondentů s nárokem na výsluhový příspěvek naznačuje, že v policejním sboru v okrese Bruntál je poměrně vysoká míra zkušených policistů.

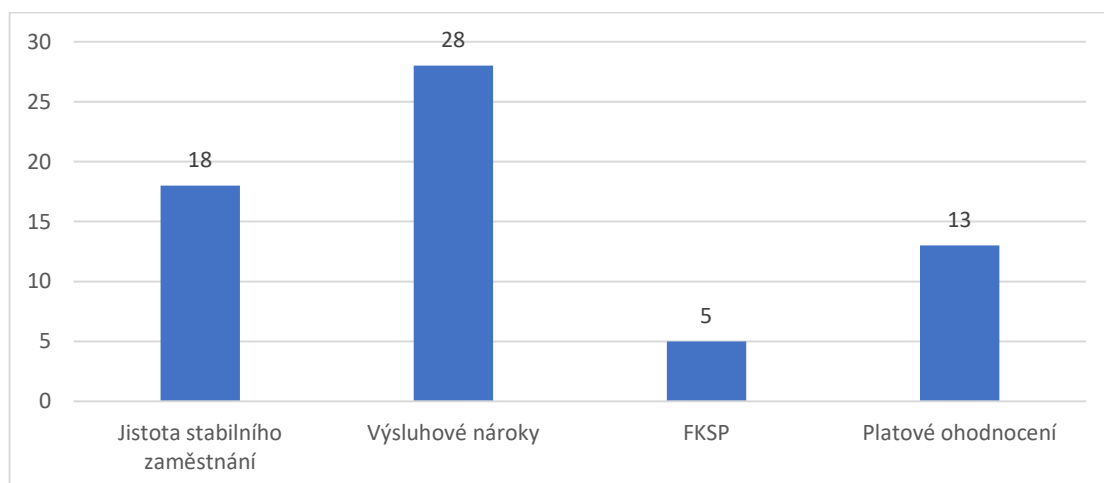
Otázka č. 4 Uveďte Vaše zařazení

Graf č. 4 "Zařazení respondentů", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Z celkového počtu 64 respondentů 43 osob (67,2 %) slouží u vnější služby a 21 osob (32,8 %) u kriminální policie a vyšetřování. Z této analýzy vyplývá, že respondenti ve službě i věkově mladší se častěji nacházejí u vnější služby. Ze všech 21 respondentů u kriminální policie a vyšetřování má nárok na výsluhový příspěvek 15 osob (71,4 %), zatímco u vnější služby má nárok na výsluhový příspěvek pouze 20 respondentů (46,5 %).

Otázka č. 5 Která s nabízených možností Vám přijde jako největší benefit, který přináší služební poměr?

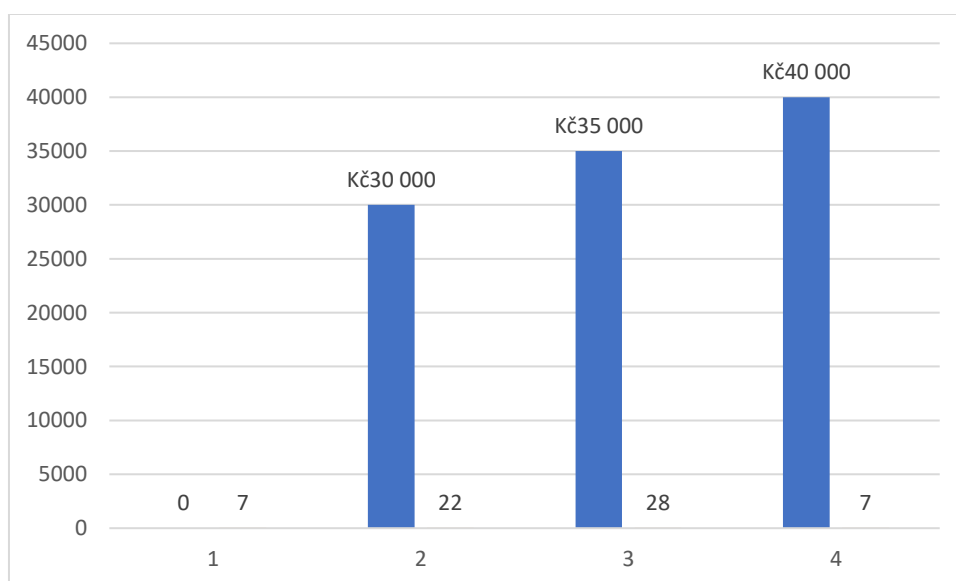
Graf č. 5 "Benefity služebního poměru", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Většina respondentů vnímá výsluhové nároky jako největší benefit služebního poměru. Jistotu stálého zaměstnání považuje za benefit 18

respondentů, zatímco platové ohodnocení je důležité pro 13 z nich. Pouze 5 respondentů vnímá Fond kulturních a sociálních potřeb jako významný benefit. Toto hodnocení ukazuje, že výsluhové nároky jsou považovány za nejdůležitější benefit, což platí i v kontextu současné situace na pracovním trhu, který nabízí dostatek volných míst a konkurenceschopné platy. Naopak, Fond kulturních a sociálních potřeb je vnímán jako nejméně důležitý benefit, pravděpodobně v důsledku očekávaného snížení v rámci konsolidačního balíčku.

Hypotéza č. 1 byla potvrzena.

Otázka č. 6 Jste pro omezení výše výsluhových příspěvků (zastropování), pokud ano, tak v jaké výši?

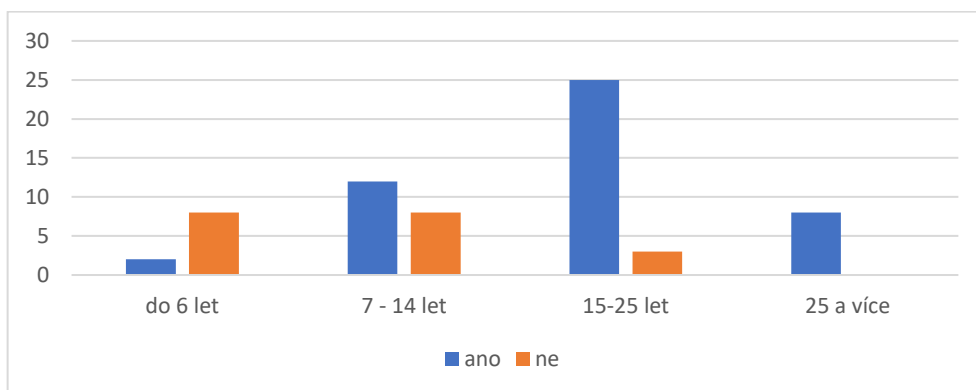

Graf č. 6 "Výše zastropování výsluh", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Většina respondentů vyjádřila podporu zastropování výsluh, přičemž nejvíce z nich (43,8 %) preferuje zastropování na částku 35 000 Kč. Naopak, menší část respondentů (10,9 %) se vyslovila pro absenci stropu výsluh a maximální částku výsluh ve výši 40 000 Kč. Toto vyhodnocení naznačuje, že většina dotazovaných příslušníků podporuje zavedení stropu výsluh. Argumentem pro zastropování může být snaha o spravedlivější rozdělení výsluhových nároků a zohlednění principu solidarity.

Hypotéza č. 2 byla potvrzena.

Otázka č. 7 Představují pro Vás výsluhové nároky důležitou motivaci k dalšímu setrvání ve služebním poměru?

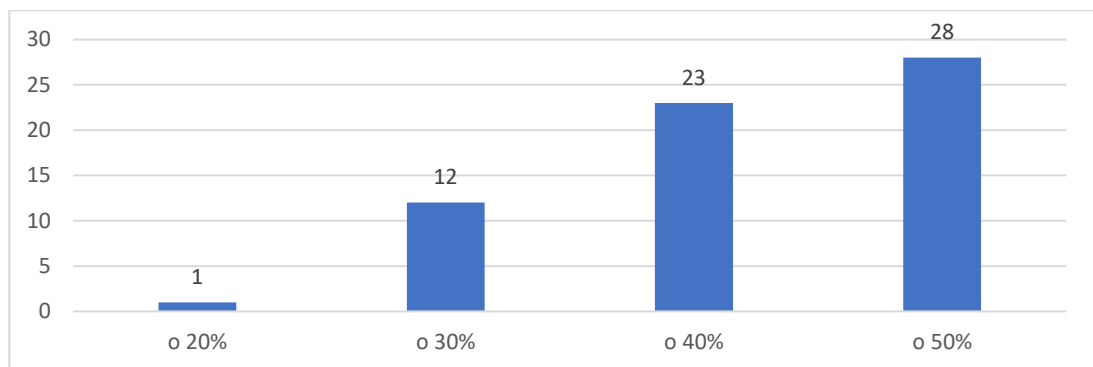

Graf č. 7 "Výsluhové nároky jako motivace k setrvání v SP", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Z výsledků vyplývá, že pro dotazované osoby jsou výsluhové nároky důležitou motivací k setrvání ve služebním poměru, zejména pro ty, kteří slouží déle a již mají nárok na výsluhové příspěvky nebo se k němu blíží. U respondentů, kteří slouží déle než 25 let, jsou výsluhové nároky klíčovým faktorem motivujícím k setrvání u sboru, s cílem dosáhnout co nejvyššího výsluhového příspěvku. Pro tuto skupinu respondentů je pravděpodobné, že by v případě zrušení nebo omezení výsluhových nároků uvažovali o ukončení služebního poměru. Naopak u respondentů s kratší dobou služby je patrné, že se více zaměřují na přítomnost a vnímají výsluhové nároky jako aspekt, který bude pro ně aktuální v budoucnosti. V případě změny výsluhových nároků by takoví respondenti pravděpodobně posuzovali situaci individuálně.

Hypotéza č. 3 byla potvrzena.

Otázka č. 8 Jaké je podle Vás adekvátní navýšení služebního příjmu v procentech v případě zrušení výsluhových příspěvků?

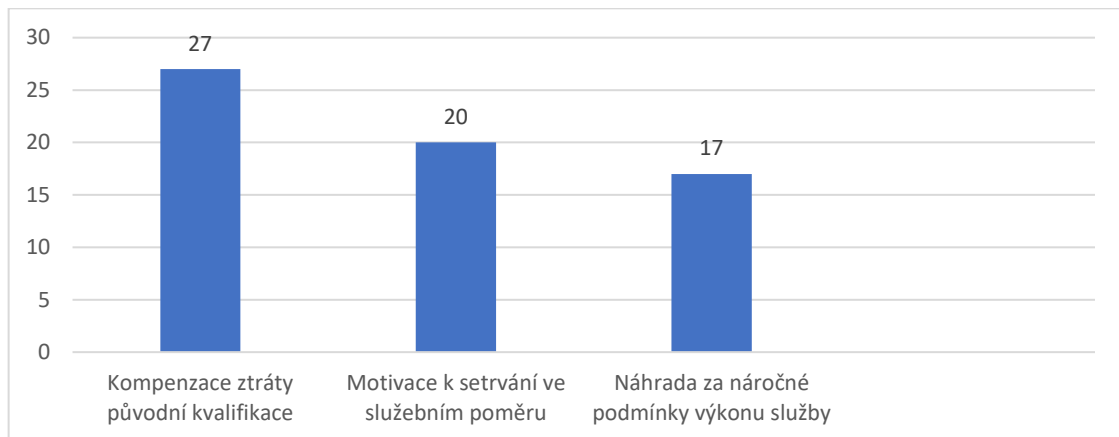

Graf č. 8 "Navýšení platů při zrušení výsluh", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Většina respondentů požaduje navýšení platu o 30 % a více v případě zrušení výsluh, přičemž nejčastěji zvolenou možností je navýšení o 50 %. Vysoké požadavky na navýšení platu ukazují na nespokojenost s aktuální platovou úrovní a vnímání výsluhových nároků jako důležité komponenty celkového odměňování. Preference 50% navýšení může naznačovat snahu o kompenzaci ztráty výsluhových nároků a udržení srovnatelné životní úrovně.

Hypotéza č. 4 byla potvrzena.

Otázka č. 9 Kterou z nabízených možností je Vám jako funkce výsluhových nároků nejbližší?

Graf č. 9 "Atraktivita funkcí výsluhových nároků", Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní tvorba

Otázka č. 9 zkoumala vnímání funkcí výsluhových nároků ze strany respondentů, na rozdíl od otázky č. 5, která se zaměřovala na výsluhové nároky jako motivaci k setrvání ve služebním poměru. Z výzkumu vyplynulo, že 27 respondentů (42,2 %) vnímá výsluhové nároky primárně jako kompenzaci ztráty původní pracovní kvalifikace, 20 respondentů (31,3 %) jako motivaci k setrvání ve služebním poměru, 17 respondentů (25,5 %) jako odměnu za dlouhodobou a náročnou službu.

Hypotéza č. 5 byla potvrzena.

Závěr

Ve své práci jsem se zabýval problematikou výsluhových nároků příslušníků bezpečnostních sborů s cílem v teoretické části představit ucelený přehled výsluhových náležitostí, způsob jejich výpočtu a základní specifika služebního poměru, tak jak vyplývají ze zákonné úpravy. Popisuji jeho vznik včetně přijímacího řízení a ustanovení na služební místo. Stejně tak jsem se v práci věnoval i způsobům skončení služebního poměru, zejména takovým druhům propuštění, které mají přímý vliv na poskytování výsluhových nároků.

Praktická část této bakalářské práce byla zaměřena na výzkumném šetření formou dotazníku. V rámci dotazníkového šetření byly před jeho započítím stanoveny hypotézy týkající se vnímání výsluhových nároků ze strany příslušníků bezpečnostních sborů. Tyto hypotézy byly výzkumným šetřením potvrzeny. Bylo zjištěno, že aktivní příslušníci se staví kladně k otázce omezení maximální výše výsluhového příspěvku, který vnímají jako jeden z nejdůležitějších benefitů služby v bezpečnostním sboru. S rostoucím počtem odsloužených let pak příslušníci výsluhovým nárokům přikládají větší motivační váhu. Je otázkou k zamyšlení, jakým způsobem by při případném zrušení či omezení výsluhových nároků, jak ostatně ve společnosti občas rezonuje, mohl stát kompenzovat jejich funkci. Dle mého názoru, a dle výsledků terénního šetření nejen mého, by ekonomické dopady na státní rozpočet při zrušení výsluhových nároků žádnou úsporu nepřinesly, jelikož by nutně muselo dojít k adekvátnímu navýšení služebního příjmu příslušníků, má-li být zachována současná kvalita a efektivita práce bezpečnostních sborů v České republice. Stejně nelze opomenout fakt, že v případě omezení výsluhových nároků by došlo k významnému odlivu příslušníků, kteří již na ně mají nárok do soukromé sféry, čímž by došlo k personální destabilizaci.

Součástí práce jsou také mé návrhy de lege ferenda, jakož i judikatura, která se jednotlivých problematik výsluhových nároků týká. Jako aktivní příslušník policie České republiky výsluhové nároky vnímám jako důležitou součást služebního poměru zejména s ohledem na jejich stabilizační funkci, kdy motivuje k setrvání příslušníky, kteří zejména praxí, ale i na náklady bezpečnostního sboru odbornou přípravou a výcvikem získali praktické zkušenosti. Takto nabyté je

mohou předávat svým méně zkušeným kolegům, což je ve prospěch občanů, společnosti a státu vůbec, protože jen kvalitně personálně obsazený bezpečnostní sbor může plnit svoji funkci.

Vzhledem k tomu, že do získání nároku na výsluhový příspěvek mi zbývá již jen pár let, i já, na rozdíl od minulosti, tomuto benefitu přikládám stále větší váhu. Vnímám také celospolečenskou diskusi na téma výsluh jak v civilní sféře, tak mezi příslušníky, a pokládám ji za velice citlivou a kontroverzní. Mám za to, že veřejnost není o smyslu a účelu výsluhových náležitostí dostatečně informovaná a vnímá je proto především jako zátěž státního rozpočtu, možná i s určitou mírou závisti. Změnu v tomto vnímání by mohlo způsobit dostatečné vysvětlování nelehkých aspektů služebního poměru, práce v bezpečnostních sborech a jednotlivých funkcí výsluh.

Otázkou do budoucna jistě je, jak už ostatně bylo uvedeno v mých návrzích, zda nezážit jistý druh zastropování výsluhových příspěvků, což by jednak mohlo působit úsporně na výdajové straně státního rozpočtu a také zlepšit vnímání výsluhových nároků ze strany veřejnosti. Na základě výsledků terénního šetření, byť se jednalo o malý vzorek respondentů, by se k tomuto mohla postavit pozitivně i větší část aktivních příslušníků.

Na závěr bych chtěl uvést, že současnou právní úpravu týkající se výsluhových příspěvků vnímám jako zdařilou, funkční a velice důležitou pro chod bezpečnostních sborů. Pevně věřím, že případná novelizace zákona o služebním poměru nepřinese negativní zásahy do této oblasti. Mám za to, že by pro bezpečnostní sbory mělo decimující následky. Studiem odborné literatury a z dalších zdrojů, se kterými jsem se při této práci setkal, jsem se dozvěděl spoustu nových informací vztahujících se k tématu a rozšířil jsem si své obzory. Věřím, že má práce dostatečně naplnila své cíle, a poskytla ucelený a zajímavý vhled do problematiky výsluhových příspěvků příslušníků bezpečnostních sborů.

Seznam použité literatury

Literatura

CHROBÁK, Jiří, Aleš BLAHUT, Jan KULHÁNEK a Stanislav VODIČKA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2,

TOMEK, Petr a Zdeněk FIALA. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-807554-234-2,

TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. 1. vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2

Právní předpisy

Zákon č. 155/1995 Sb., *o důchodovém pojištění* v posledním znění,

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky* v posledním znění,

Zákon č. 361/2000 Sb., *o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)* v posledním znění,

Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů* v posledním znění,

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* v posledním znění,

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění,

Vyhláška č. 487/2004 Sb., *o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru* v posledním znění,

Nařízení vlády č. 286/2023 Sb., *o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2022, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2022, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2024, základní výměry důchodu stanovené pro rok 2024 a částky zvýšení za vychované dítě pro rok 2024 a o zvýšení důchodů v roce 2024* v posledním znění.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 3 Ads 87/2010 – 43

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 3 Ads 161/2010-73

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 10 A 209/2013-52

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2015, sp. zn. 11 Ad 22/2014-49

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 7 As 289/2015

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 9. 2016, sp. zn. 3 As295/2016-29

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. 4 As 238/2016-42

Internetové zdroje

Archeopteryx. Výsluhy příslušníků bezpečnostních sborů by měly znovu podléhat zdanění. Seznam Medium. Online. 2023. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/archeopteryx-vysluhy-prislusniku-bezpecnostnich-sboru-by-mely-znovu-podlehat-zdaneni-28029> [cit. 2024-01-09],

Barák, Vladimír. VÝSLUHY? NEJSME ŽÁDNÍ CHUDÁCI. ČÁST LÉKAŘŮ VYZÝVÁ KUBKA K REZIGNACI. Týdeník Hrot. Online. 2023, 2023. Dostupné z: <https://www.tydenikhrot.cz/clanek/vysluhy-nejsme-zadni-chudaci-cast-lekaru-vyzyva-kubka-k-rezignaci> [cit. 2024-01-12],

Bílý, Radek. Změny ve zdaňování výsluh od roku 2017. Portál Pohoda.cz. Online. 2017. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/zmeny-ve-zdanovani-vysluh-od-roku-2017/> [cit. 2024-01-09],

Hrbáček, Jan. Stíhaní příslušníci bezpečnostních složek přišli na skulinu v zákoně. Ví, jak si zachránit vysoké výsluhy i přes případné odsouzení. Ekonomický deník.

Online. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/stihani-prislusnici-bezpecnostnich-slozek-prisli-na-skulinu-v-zakone-vi-jak-si-zachranit-vysoke-vysluhy-i-pres-pripadne-odsouzeni> [cit. 2023-12-27],

Juna, Petr. Znají lékaři cenu za výsluhy? Konec podnikání a stávek. Seznam zprávy. Online. 2022, 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-prehledne-co-jsou-vysluhy-a-kdo-na-ne-ma-narok-241123> [cit. 2024-01-12],

Kverulant.org. 2023. *Sumy vyplacených výsluhových příspěvků – došlo 4. 11. 2023.* Online. Dostupné z: https://www.kverulant.org/wp-content/uploads/2023/12/MVCR-sumy-vyplacenyh-vysluhovych-prispevku-doslo-4-11-2023-priloha_1279904488_0_Kverulant-I_001.pdf [cit. 2023-12-01],

Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 - Ministerstvo vnitra za rok 2022. Online. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/navrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2022.aspx&usg=AOvVaw0kPMFIYBjEy7SuE35x4pjZ&opi=89978449. [cit. 2024-02-26],

Razima, Vojtěch. ZRUŠME VÝSLUHY TĚM, KDO DÁL ŽIJÍ ZA PENÍZE OD STÁTU. Kverulant.org. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.kverulant.org/cases/zrusme-vysluhy-tem-kdo-dal-ziji-za-penize-od-statu/> [cit. 2024-01-16],

Tomek, Petr. Informace o jednání komise pro přípravu novely zákona o služebním poměru. Nezávislý odborový svaz. Online. 2022, 2022. Dostupné z: <https://www.nospcr.cz/informace-o-jednani-komise-pro-pripravu-novely-zakona-o-sluzebnim-pomeru/> [cit. 2024-01-12].

Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník

Uveďte Vaše pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

Uveďte Váš věk

- a) do 21 let
- b) 22-30 let
- c) 31-40 let
- d) 41-50 let
- e) 51-60 let

Jak dlouho jste ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru?

- a) do 6 let
- b) 7-15 let
- c) 16-25 let
- d) 26 a více

Uveďte Vaše zařazení

- a) Vnější služba
- b) SKPV

Která z nabízených možností Vám přijde jako největší benefit služebního poměru?

- a) Stabilní práce a jistota
- b) Výsluhové nároky
- c) Benefity ve formě FKSP
- d) Platové ohodnocení

Jste pro omezení (zastropování) výše výsluhového příspěvku, případně na jakou částku?

- a) Nejsem pro zastropování výsluh

- b) Ano, nejvyšší výše výsluhového příspěvku by neměla přesáhnout 25 000 Kč.
- c) Ano, nejvyšší výše výsluhového příspěvku by neměla přesáhnout 30 000 Kč.
- d) Ano, nejvyšší výše výsluhového příspěvku by neměla přesáhnout 35 000 Kč.
- e) Ano, nejvyšší výše výsluhového příspěvku by neměla přesáhnout 40 000 Kč.

Představují pro Vás výsluhové nároky důležitou motivaci pro setrvání ve služebním poměru?

- a) ano
- b) ne

Jaké je podle Vás adekvátní navýšení služebního příjmu v procentech v případě zrušení výsluhových příspěvků?

- a) o 20 %
- b) o 30 %
- c) o 40 %
- d) o 50 %

Kterou z nabízených možností vnímáte jako nejlepší funkci výsluhových nároků?

- a) Kompenzace ztráty původní pracovní kvalifikace
- b) Kompenzace opotřebení způsobených věkem a délkou služby
- c) Odměna za odsloužená léta ve prospěch státu a občanů